

ERDÉLYI LAPOK

Főszerkesztő
DR. PAÁL ÁRPÁD

KERESZTÉNY MAGYAR POLITIKAI NAPILAP

Főmunkatárs
DR. GYÁRFÁS ELEMÉR

Világosan kialakult a leszerelési értekezlet két élvonala

Francia-orosz-balkáni csoport egyik oldalon, az angolok — olaszok — semlegesek és középeurópaiak a másik oldalon. Szerdáig felfüggesztették a nyilvánosság előtti tanácskozásokat

Genfből jelentik: A leszerelési konferencia főbizottságának pénteki ülése délután 4 órakor kezdődött.

Henderson elnök mindenekelőtt felhívta a jelenlévőket, hogy hagyják abba a szónoklatokat és keressenek gyakorlati megoldást.

Az ülés első szónoka Beck lengyel külügyminiszter volt. Kijelentette, hogy a lengyel kormány ösztönösen óhajtja a leszerelést és hajlandó hozzájárulni minden olyan leszerelési megoldáshoz, amely egyetemes jellegű és hatálya minden államra kiterjed.

A későbbi szónokok közül Litvinov pontosan körvonalazta a multkori felszólalásában már vázolt javaslatát. A szovjet azt ajánlja, hogy hívják össze a leszerelési konferencia politikai bizottságát, amelynek feladata lenne a biztonság megvitatása. Javasolja továbbá, hogy a konferencia változtassa át nevét „békeértekezlet”-re.

Kína képviselője, Wellington kijelentette, hogy csakis kollektív biztonsági rendszerrel lehet békét teremteni.

Sandler svéd delegátus szerint külön megállapodás kellene olyan államok ellen, amelyek megszegik a leszerelési egyezményt. A semleges államok nevében kijelentette még, hogy csak valamennyi állam szolidaritásán épülhet fel a világbéke. Litvinov javaslatát nem tartja elfogadhatónak. Kérdi, nem lehetne-e Locarno mintájára megnevezni az egyezményekkel biztosítani a békét?

Tevfik Rüşdy bej a balkáni paktumot aláíró államok nevében szólalt fel. Határozati javaslatot terjesztett elő, amelyben elfogadja Litvinov javaslatát és ajánlja a locarno-i és balkán-paktumok kiszélesítését.

Titulescu a kisantant, Maximos Görögország nevében szólalt fel. Mindketten hozzájárultak Tevfik Rüşdy bej javaslatához.

Az angol asszonyok kezükbe akarják venni a leszerelés irányítását

Londonból jelentik: Az angol nők szövetségében Simon külügyminiszter felesége beszédet tartott, amelyben nagyobb érvényesülést követelt a nők számára. Azt mondta, hogy a nők észjárása sok tekintetben kiegészíti a férfiakét. A férfi távolabbra néz és nem látja meg azt, ami közvetlenül az orra előtt történik. Ebben a férfi a nő segítségére szorul. Ha az valamit a fejébe vesz, nem nyugszik, amíg célját el nem éri. Szeretné, ha a leszerelés irányítása is a nők kezében volna.

Sir John Simon felesége ezután nevetve mondotta:

— Tudom, hogy ezzel rettenetes dolgokat mondottam, tekintve férjem állását, aki min-

A felszólalások után a főbizottság ülését szerdára, az elnöki ülést hétfőre halasztották.

Az angol külügyminiszter hirtelen elhagyta Genfét, ami kellemtelen feltűnést keltett.

(Genf.) A leszerelési konferencia ülésein egyre jobban kibontakozik a két blokk: az egyik Franciaország és a Balkán-paktum aláírói, a másik a Mac-Donald-terv és a hat semleges állam javaslata köré csoportosultak.

Genfből jelentik: A Reuter genfi értesítése szerint Sir John Simon angol külügyminiszter pénteken este elutazott Genfből és szombaton Londonba érkezik (A hirtelen elutazást azzal magyarázzák, hogy Simon teljesen elkedvetlenedett az eddig kialakult szembenállások merevsége miatt. A további közvetítő szerepet Angliára nézve nemcsak kilátástalannak tartja, hanem presztizs-veszélyeztetőnek is.)

Párizsból jelentik: Simon péntek esti gyors elutazása Genfből francia politikai körökben kellemtelen feltűnést keltett. Noha a legutóbbi napok mindinkább érvényre juttatták az ellentéteket a francia és angol álláspont között, Franciaország nem akart hitelt adni azoknak a pesszimista híreknek, hogy Anglia végképp meghiusultnak látja az értekezletet.

A *Le Temps* közvetlenül Barthou genfi beszédének elhangzása után aggodalmaskodott a beszéd szokatlanul éles hangja miatt. Ujabbban azonban az aggodalmaskodást abban hagyva, inkább a rábeszélés hangján ír a Simon és Barthou között lefolyt beszédpárbajról. Azt is jó jelnek látja, hogy Simon nem válaszolt semmit Barthounak. Aztán különösen azt fejtegeti nyomatékosan, hogy Simon és Barthou beszédében nincs olyan ellenséges kiélezés, ami érinthetné a Párizs és London közötti baráti viszonyt.

dent elkövet a leszerelés érdekében. Nem akarom őt bírálni, s mindaz, amit magunk között mondok, nem jelenti azt, hogy őt ne támogatnám.

Barthou Londonba megy az ellentétek elsímitására.

Londonból jelentik: A *Daily Telegraph* genfi jelentése szerint Barthou a francia újságíróknak kijelentette, hogy valószínűleg Londonba utazik, vagy Simon látogat el Párizsba. Ilyen körülmények között Barthounak az a főgondja, hogy elgyengesse azt az ellentétet, amely a szerdán elhangzott beszédek után elválasztotta egymástól Angliát és Franciaországot.

(Tudósításunk folytatása a 3-ik oldalon.)

Szembenézés a magyar társadalom legújabb korszakával

Irta: Sulyok István dr.

Szekfű Gyula, valahányszor előadásában politikai kérdések közelében jár, mindig megjegyzi, hogy távol él a közélettől s hivatását egyedül az események figyelésében és feljegyzésében látja. Ez annyit jelent, hogy történetírói mesterségét élesen el akarja választani a politikusok dolgától. Nyilván azért, hogy tárgyilagosságának és pártatlanságának hitelét biztosítsa.

A valóság mégis az, hogy az újabb magyar fejlődésnek legtevékenyebb s leghatásosabb politikai elméje éppen Szekfű Gyula, az egyszerű és szerény tudós, aki könyvtárának ablakából s a Magyar Szemle szerkesztői asztala mellett nézi a magyar élet zavaros vizeinek sodródásait.

Aki maga akar meggyőződni ennek az állításnak igazságáról, olvassa el figyelemmel Szekfű nagyhatású politikai művének legújabb — harmadik — kiadását, melyet a közeli napokban bocsátott közre a *Királyi Magyar Egyetemi Nyomda* nemzetközi hívatottságának s könyvnyomtató művészetének újabb bizonyosságául.

Ez a tanulmány hasznos és megmaradó tanulságokkal fog járni mindenki számára, aki eléggé egyszerű és becsületes lélek ahhoz, hogy a nemzeti ügyet a maga ügyének érezze, de egyszersmind eléggé művelt és józan is, hogy ezt a nemzeti ügyet ne csak a maga dolgának tartsa, melyet mindentől és mindenkitől függetlenül, egyesegyedül érzéseinek a tüzenél önthet formába.

Untig olvastuk s tanultuk, hogy a történelem az élet tanítómestere. Az igazságát azonban ennek a tételnek sohasem éreztük át igazán, — mi, ennek a tévelygő, süllyedő kornak a gyermekei. A mindennapos valóság, amely körülvelt s ellepett bennünket s az eszmények között, melyeket az igazi, keresztény és nemzeti magyar mult lehel, akkora szakadék támadt s nőtt egyre, hogy azon keresztülvergődni meghaladta a dolgaival elfoglalt egyes polgárnak ereit. Éreztük, hogy semmi sincsen már jól körülöttünk, magyarázatot azonban erre soha senkitől nem kaptunk.

Szekfű s az az irányzat, melyet ő indított útjára, tanít meg bennünket ismét arra, hogy a magyar történelemből tanulni tudjunk.

Különösen élesen érezzük ezt legújabb könyvének olvasása közben.

A *Három Nemzedék* első kiadása 1920-ban látott napvilágot s két évre rá a második. Ennek a mostani, harmadik kiadásnak egész első része változatlanul maradt s csupán az ötödik könyv — a műnek valóban csak ötödik része az új benne. Mégis egészen páratlan újszerűséggel, a *meggyőzésnek és igazságának robbantó és villámzó erőivel hat ez a könyv*. S nehéz megállapítani, melyik rész inkább: a régi-e, melynek minden állítását, gondolatméténeket az irányát, értékítéleteinek a mértékét igazolta az eltelt 14 esztendő, avagy pedig inkább az új, mely a mai magyar élet gomolygó bizonytalanságai között meglátja és lerajzolja az alig-alig szilárduló új történelmi formákat s vonalképeket.

Ennek a könyvnek minden sora írtózatlan és hátborzongatóan időszerű. A tanok és elméletek rossz szagú savaitól szétmártan, az

Tanács és utasítás

gyomor bajosok és mind-azok részére, akik gyomruk teljes megerősödését kívánják és jó étvágyhoz akarnak jutni. Prof. dr. Páter gyomor-teája azonnal megszünteti gyomorrontást, vagy hűlésből származó gyomor-fájdalmakat. — Ezen tea rövid használata a rossz gyomor okozta krónikus undort és rosszullétet megszünteti. Egy csészéhez 15 gramm tea kell. Napenkénti használat 1-2 csésze. A hosszú élet alapja az egészséges gyomor, tartson egy ilyen egyszerű gyomorkurát és egészséges lesz. Prof. dr. Páter gyomor-teája a megyeszékhelyek legtöbb gyógyszer-tárában és drogériájában azonnal kapható. Postai szétküldés: „CSILLAG” gyógyszer-tár, Braşov, Str. Lunga 5.

idő fehér ízzásában ma lassanként minden cseppfolyóvá válik: állami és társadalmi alakzatok, a gazdasági anyag és a szellemi materia, a politikai és földrajzi képletek egyaránt. Lélekből, az emberek lelkéből kell ki kovácsolni az új öntőformákat, melyek alakot és szilárdságot fognak majd adni a megolvadt multnak. Ezen a nehéz és bonyolult művön munkálkodik Székfű Gyula könyve, a régi rész éppen úgy, mint az új: az új magyar lélek, az új magyar gondolatvilág kialakításán, mely őrizze meg, frissítse fel az ősi sajátosságok minden hitelés formáját, legyen azonban arra is alkalmas, hogy magába tudja fogadni s magához tudja gyúrni az új európai közös élet áradását is. Az események dühörögnek, a népek futólépést váltanak sorsuk útjain: ez az új magyar lélek, ez az öntésre kész, világos képű s éles vésetű forma ijesztően, fogvacogatóan sürgőssé kezd válni.

A Három Nemzedék ötödik könyve már csak kizárólag a mai Magyarország nemzeti és társadalmi életfolyamatait kíséri figyelemmel. A kívülről maradt néptörzsek társadalmi s nemzeti élete külön nagy s mély probléma, mely azonban természetesen távoli és ismeretlen terület a más tájakon élő tudós számára. Hiszen mi magunk is alig tudunk többet törvényeiről és hatásairól, mint az áradás sodrában bukdácsoló facsonk az árvizek természetéről.

Ambár a mai Magyarország szellemi és társadalmi életének minden mozzanata nagyjelentőségű a számunkra, mert hatása ránk el nem maradhat, — még sem a mi hivatásunk ma az új Magyarország belső bajaival, ahogyan Székfű elnevezi, — a „neobarokk” társadalom hibáival s gyengeségeivel behatóan, a nagy nyilvánosság előtt foglalkozni. Ezzel a „tárgyalagossággal” annyiszor visszaélt mind a hivatásszerű áruházi, mind a nemzeti gyűlölködés, hogy nekünk, kik változatlan szeretettel nézünk Magyarországra felé, — erről a hangról le kell mondanunk.

Vannak azonban ennek az ötödik könyvnek részei, melyek egyformán igazak s idősebbek mindenütt, ahol magyarok társasan élnek együtt. Ilyenek a felekezeti kérdésekről, a nemzedék-problémáról, a zsidókérdésről szóló fejezetek.

A felekezeti kérdésben Székfű a történet-tudós álláspontján áll: számol a valóságokkal, melyeknek kialakulását, ennek az alakulásnak okait és tényezőit a nemzeti történelemből pontosan ismeri:

„A kétféle produktum mindegyike — a katolikus és a protestáns — nagyot alkotott századok folyamán — írja Székfű — s akár Pázmány alkotásait és Széchenyi szellemiségét tépnénk ki a magyar történetből, akár pedig Bethlen Erdélyt és Kossuth 48-as honvédő működését, nemzetünk géniuszát ezzel egyformán halálosan sebesítenék meg...”

„Alig lehet nemzeti életünknek hibásabb szemléletét elképzelnünk, mint ahogyan a „neobarokk” békeszeretét teszi: eltagadja, saját maga elől is elleplezi ezt a tényleges ketősséget...”

„Az aggodalmaskodóknak nincs igazuk,

amikor a nemzeti társadalomból minden felekezeti életmegtörvénnyel, — talán a Hitleri Birodalom mintájára, száműzni akarnak, észre nem véve, hogy az új német rezsimnek éppen e felekezetiellenes magatartása okozza a legnagyobb, alig leküzdhető nehézségeket...”

S végül: „Az orvosság abban áll, hogy az emberekbe átfolyjon a vallásos világnézet, mindenikbe a magáé, s ennek alapján cselekedjék az ő cselekedeteiket: vallásosok legyenek, de belsőleg és ne politikából és ne emelkedésvágyból. Hogy ez lehetséges, erre a fiatalság tanít meg bennünket...”

A zsidókérdésnek Székfű külön fejezetet szentel, mely bizony szerinte is van s még sokáig lesz, ha maga a zsidóság megoldásánál nem fog közreműködni. A valósághoz hűen különbséget tesz a magyar gondolatvilágba áthasonult zsidóság s azok között a tömegek között, melyek zsidó nemzeti érzésüket nem tudják s nem is akarják felejteni, már a fizikai szorosság és társadalmi közösség miatt sem, melyben egymással élnek.

„A zsidóságnak is érdeke — mondja, — hogy a magyarság nagyobb részt nyerjen a kapitalisztikus termelési rendben, ennek minden egyes fokozatán. Ez az a pont, hol mindkét fél magasabb, lelki érdeke érintkezik...”

A cionizmust a zsidóság nagy jelentőségű fejlődési fokának tartja:

„A nagyvárosi zsidó-kultúra jelentősége mingyárt kisebb lenne, ha annak utóbb bevándorolt tömegei ezt a logikus álláspontot — a cionistákét — foglalnák el, amivel csak azt fejeznék ki, ami ugyanis a szívükben van: a zsidó nemzeti szolidaritást...”

Ezen a zsidó-fejezetben látszik meg a legjobban, hogy mennyire távololnának Pesten azoktól a valóságoktól, amit a magyarság számára a kisebbségi sors jelent. Ezen a ponton például jelentette mindazoknak a zsidóknak testületi, zárt kivonulását — zsidó párt stb. — a magyar érdekközösségből, akiknek a magyar színezet nem jelent nélkülözhetetlen feltételt a megélhetés szempontjából (ujság, könyv, színház, stb.)

Behatóan foglalkozik Székfű a nemzedék-problémával is: a fiatalok és öregek ellentétével, melyek Erdélyben hasonlóképpen megvannak. Az ő szemében azonban a probléma a fiatalság problémája egyedül. Nem sok jót tud

A zsilvölgyi nagyszámú kontár-iparos és zúgkereskedelem veszélybe dönti a kisiparosságot és a kereskedelmet

Petroşeni. Saját tud. Több ízben foglalkoztunk már a zsilvölgyi veszedelemmel, amelyet a Jilvölgyben nagyszámú élő kontárparosságot jelent az iparengedéllyel bíró kisiparosságnak. Megirtuk azt is, hogy a helyi hatóságok nem nagyon törődtek a kisiparosság érdekeivel — és egy csekély kivétellel, szinte hagyták, hogy a kontárparosok egész légiója folytassa áldatlan munkáját.

Ezt a fellevetésünket bizonyítja az is, hogy az iparhatóságok által beadott kontárellenes panaszokat, a hatóságok nem vették komolyan, de egyszer sem hoztak olyan határozatot, amely a kisiparosság élődsi parazitáit törvényes mederbe szorította volna. Pedig ezen a téren több figyelmet és több jóakaratot kellene mutatni az illetékes hatóságoknak, mert csak egyedül a Jilvölgyben több mint százra tehető azoknak a kontárparosoknak a száma, akik nem fizetnek semmiféle adót, taxát, stb. és nem tagjai a betegsegélyzőnek, egyszóval nem viselik a közterheket és természetesen olcsóbban dolgozhatnak, mint a minden közterhet viselő, iparengedéllyel bíró kisiparos.

Legújában pedig nemcsak a helyi kontárparosok okoznak kárt a kisiparosnak, hanem fenyegeti a kereskedelmet is. Amíg ugyanis eddig csak a helyi kontárparosok lepték el a várost olcsóbb munkával, legújában szövetekkel, textilárukkal megpakott vizecek érkeztek a városba és nem a viszontelárusító kereskedőket keresik fel, hanem házról-házra járnak, hogy legtöbb esetben silány portékáikat erőszakolják a lakosság nyakára,

a harmincévesekről, kikben az elsüllyedő liberalista nemzedék számos hibáját felfedezi: főként a szellemi motívumok iránti érzéketlenséget s annak a nagy élménynek hiányát, amit a vallásos érzés renaissance-ának szokás nevezni.

Annál nagyobb rokonszenvvel fordul a legifjabbak, a huszévesek felé. Az 5 soraikban több kiművelt főt talál, műveltségüket mélyebben tartja és „ami nemzeti szempontból fődolog, közelebbi kapcsolatban állónak a klasszikus magyar gondolkodókkal, humanisztikus szempontból pedig az európai kultúrára is kiterjedőnek

Nagy érdeklődéssel fordul Székfű az utódállamok magyarságának kérdései felé is s természetesen, hogy elsősorban az erdélyi magyar szellemi élet jelenségei kötik le figyelmét.

Megállapításai tanulságot jelenthetnek mindenki számára, aki nem zárkózik el eleve minden tanulság elől.

Ezek közül a tanulságok közül talán a legérdekesebb az a tanubizonyosága: magyarországi szemmel nézve s az ottani irodalom mértékével nézve mennyire „jobbaldali” — nemzeti és keresztény — a „legbaloldalibb” erdélyi magyar író is!

A legbiztosabb jele ez annak, hogy a magyar szellemi élet Erdély földjén valóban magára maradt s ennek az árvaságnak az egyetlen nagy előnye!

Székfű ebben a könyvében — szerényen és következetesen — háttérbe állítja magát. Nem győzi hangsúlyozni, hogy az egész mű nem egyéb, mint Széchenyi halhatatlan szellemének közvetítése s alkalmazása.

Valóság az, hogy Széchenyi szenvedelmés egyoldalúságával és túlszorduló érzéseivel szemben Székfű a jövőndő valóságok biztos kezű és bizó szívű építője. Nemesak történelírő, hanem annál sokkal több: az a providenciális férfi, ki a magyar lelkekben — a szívnek és észnek e szövevényében — fekteti le a jövőndő alapjait. Aki nemcsak írja, hanem csinálja is nemzetének a történetét.

„Ezt a túlságosan nagy munkasúlyt — írja munkájának befejező soraiban, — megkönynyitni annak a tudata, hogy munkánkat az ifjúság tovább folytatja és szét fogja vinni az egész nemzettestben... És talán nem illúzió, nem vétkes illúzió ez: hinni a jövőben és az ifjúságban...”

azután pedig mint akik jól végezték a dolgukat, tovább álljanak. A helyi szállodák állandóan tele vannak ilyen egyénekkkel, de senki sem ellenőrzi, hogy vajjon, milyen alapon árulnak ezek a jövevények, magánházakban és irodákban s adnak el zsebkendőitől kezdve mindent egy olyan városban, ahol a szegénység és nyomorúság a tetőfokára lépett.

A nagyszámú kontár és zúgkereskedelem ellen elsőnek most a helyi mézárosok és hentesek mozdultak meg, akik a napokban memorandumot nyújtottak át dr. Moga Jónel polgármesternek, amelyben elpanaszolják, hogy az ország különböző vidékeiről a hentes és szalámigyárak igen sok kárt okoznak a helybeli husiparnak azért, hogy hatalmas, mindenféle hentesárukkal megpakolt autókkal keresik fel a vidék lakosságát és nemcsak a viszonteladóknak árulnak, hanem legutóbb már bekopogtatták a magános házakhoz is és kicsinyben zsirt, felvágottat, stb. adnak el s ezáltal veszélyeztetik a jilvölgyi mézáros ipar fennmaradását. A mézárosok és hentesiparosok beadványukban arra kérik a várost, hogy hasson oda és szüntesse meg ezt az újabb bázáló kereskedelmet, amely a beadvány szerint, a közegészségügyi törvény megkerülésével, árulja árucikkeit, de ettől függetlenül, megkárosítja a helyi hentesáru ipart is, amely adót, taxát és egyéb járulékat fizet a városnak és az érdekeik megvédése jogos és igazságos lenne.

Mint értesülünk, a helybeli kereskedő egyesület is hasonló szellemben készül eljárni a zúgkereskedelem ellen.

(Tudósítások folytatása az első oldalról)

A Daily Express „Hulla-élesztési kísérletek” cím alatt azt írja, hogy Henderson a modern orvosok közé tartozik, aki a szívverés megszűnése után életet igyekszik önteni a halottba.

Gentből jelentik: A leszerelési értekezlet főbizottságának pénteki ülésén Tevfik Rüşdy bej, török külügyminiszter három pontból álló javaslatot terjesztett elő, amely szerint: ki kell dolgozni az ellenőrzés és biztonság kérdését. Eelől javasolja, hogy kössenek az európai hatalmak regionális biztonsági paktumokat, amilyen például a Balkán-paktum és nevezzen ki a konferencia külön bizottságot, amelyben a leszerelés és biztonság kérdésében közvetlenül érdekelt államok lennének képviselve. Ezek az államok jogot nyernének arra, hogy időnként más államokat is meghívjanak.

A javaslatot nyilvánvalóan közösen dolgozták ki a Balkán-paktum aláírói és a kisantant képviselői. Erre vall az a körülmény, hogy Tevfik Rüşdy bej után azonnal Titulescu, majd Maximos szólalt fel, hogy bejelentse a kisantant, illetőleg Görögország csatlakozását a török javaslatához.

Első megegyezés a franciák és a németek között a Saarvidék kérdésében: 1935. január 13-ikán lesz a népszavazás.

Gentből jelentik: Csakugyan igaznak bizonyultak azok a hírek, amelyek szerint a Saarvidék kérdésében Aloisi olasz megbízott közvetítésére Németország és Franciaország között megállapodás jött létre, beigazolást nyertek. A hétfői ülésen megszavazzák a népszavazás elrendeléséről szóló határozatot, amely Aloisi báró javaslata alapján jött létre. A népszavazást 1935. január 13-ára tűzik ki.

A jugoszláv határincidensek ügyében beadott magyar panasz tárgyalására csak hétfőn kerül sor.

Litvinov orosz külügyminiszter.

Az osztrák és csehszlovák sajtóköri összetűzése az idegenforgalmi hirszolgalat terén

A csehszlovák újságírószervezet elnöke cáfolatban tagadja a hamis tudósításokra szóló felhívás kiadását

Bécsből jelentik: A Reichspost című kormánylap megbízható helyről vett közlésre hivatkozva, egy eredetileg csehnyelvű körlevél szövegét közli, amelyet állítólag a csehszlovák sajtószindikátus bocsátott volna ki tagjaihoz. A körlevélben Pichl szenátor, a csehszlovák újságírók szindikátusa elnökének aláírása látható. A körlevél felhívja a sajtószindikátus tagjait, hogy a csehszlovák idegenforgalom növelese érdekében nagyszabású sajtópropagandát fejtsenek ki. A propaganda módját különböző pontokban foglalja össze a körlevél. E pontok között szerepel — Csehszlovákia természeti szépségeinek, előnyös fizetési feltételeinek, stb. propagálása mellett — a külföldi államok turisztikai hátrányainak ismertetése. Így: köztelenségvé teszi többek között a körlevél az újságíróknak, hogy elnagyított kiszínezett módon figyelemfelkeltő tájékoztatásokat közöljenek Né-

metország, Ausztria és Magyarország zilált viszonyairól s a turisták életbiztonságának kétes voltáról (ugyancsak az említett országokban).

Mint Prágából jelentik: Pichl szenátor, a Reichspost által német fordításban szövegszerűen leközölt körlevél aláírója, kijelentette a Transatlantique Rádió munkatársának, hogy a Reichspost-ban közzétett és aláírásával ellátott körlevél hamisítvány; ő ilyen körlevelet nem látott és nem írt alá.

A Reichspost ezzel szemben fenntartja állítását, hogy a csehnyelvű körlevelet megbízható helyről juttatták el hozzá és hogy a lapban leközölt német fordítás teljes egészében megfelel az eredeti szövegnek. A lap Pichl nyilatkozatával az ügyet nem látja befejezettnek. Ellenben állítja, hogy az említett körlevél cseh körökben kétségtelenül közkezen forgott és azt a Reichspost szerint hitelesnek kell tekinteni.

Hogyan? ... Még nem próbálta ki a Togal-t?!...

Togal millió esetben bevált mint hatásos szer

Rheuma | Köszvény | Ülőidegzsába

Spanyolnátha • Ideg- és főfájás • Hüléses megbetegedés esetén.

Nincs ennél jobb szer! Biztosan használ!

Semmiféle hasonló készítmény, bárhogy dicsérik is, nem tud felmutatni több mint 6000 orvosi véleményt! **Togal oldja a hugasvata** és így a bajt közvetlenül gyökerében támadja meg! Ne kísérletezzék más hasonló szerekkel! Mások megtették ezt Ön helyett és Ők mind Togal-t szednek most! **Egy kísérlet Önt is meg fogja győzni!** Az összes gyógyszerárakban és drogeriákban. Lei 52. —. A Togal-tabletta svájci készítmény!

Fontos megbeszélések a hadügyi költségvetésről

Az erdélyi hadfelszerelési gyár üzembehelyezése felől is tárgyaltak

Bucuresti. Saját tud. Pénteken délután öt órakor Tatarescu elnökletével a hadügyminisztériumban értekezletet tartottak, amelyen megjelent Uica tábornok, Angheliescu közoktatásügyi miniszter, Slavescu pénzügyminiszter és Irimescu légügyi alminiszter. Az értekezletet a hadfelszerelési költségvetéssel foglalkozott és azt a szerződést vitatta meg, amit a hadügyminisztérium egy csehszlovák gyárral kötött a copsa-micai hadigyár új üzembehelyezéséről.

A miniszterelnök többszörös kihallgatása az alminiszterek dolgában. A liberálist párt ifjúsága helyet kíván a kormányzásban.

Bucuresti. Saját tud. A Credinla értesülése szerint a legfelsőbb nevelésügyi tanács pénteken a királyi palotában a király és Tatarescu miniszterelnök részvételével ülést tartott.

Az ülés után a király kihallgatásra kéréste Tatarescu miniszterelnököt és megvitatta vele az alminiszterek kérdését. Tatarescu kijelentette, hogy Mavrodin, Irimescu és Radulescu alminiszterek szakemberek s így nagy szükség van rájuk, a kormányból nem távozhatnak. Tatarescu ezenkívül még három alminiszter megtartásának szükségét is felvetette az uralkodó előtt.

Az ifjú liberálisok között erős mozgalom támadt az alminiszteri állások megszüntetése ellen. Ezért emlékiratot is adtak át a kormányelnöknek és az alminiszterek megtartása mellett foglaltak állást.

A kormány még nem döntött az országgyűlés minisztereinek jövődősorsáról sem.

A szombatira virradó éjszaka Franasovici közlekedésügyi miniszter lakásán a kormány egyes tagjai és a kormányelnök részvételével hosszas tanácskozást tartottak. Tatarescu miniszterelnök szombaton újból kihallgatásra jelenik meg a királynál.

FIGYELEM!

A braşovi Kereskedelmi és Iparkamara ez uton hozza a kereskedők tudomására, hogy az érvényben levő törvényeknek értelmében, 1934—1939. számú határozatával a következőket szövegezte le:

A védjeggyel ellátott dobozok máseredetű „kímért áruval” való megtöltése a kereskedelmi erkölcs ellen van és törvényileg büntetendő kihágást képez.

Kereskedelmi és Iparkamara, Braşov.

Erdély országútján...

— Három nap egy rohanó autón —

Az apró örömeiket is meg kell becsülni, mert öröm néha az is, hogy: felülünk egy turaautóra s a széllel versenytfutva kirobognak a hétköznapi egyhangúságából, valami távoli cél felé. Ez az autó — amelynek Erdély országútjain — most én is utasa voltam, nem állított fel semmilyen rekordot és nem tett meg eseményszámba menő „szenzációs” utat, csak szinte éjt-napot egyggyé téve erdőshátú hegyek közt rohogott merész kanyargó szerpentinutakon hegyre föl és völgybe alá, három vármegyén keresztül — a Jilvögyéig...

S közben itt is, ott is megmutatkozott Erdély lelke
Láttam Erdélyt és beszélgettem vele...

„Tejkura” Holodon

Apró falu. Gummidéfkét. Tízperces vesztelés. Gyerekek vesznek bennünket körül s közben előkerül egy öreg román is.

— Milyen a termés? — kérdeztem tőle.
— Hát — azt mondja — sokat értett bizony a szárazság s nem tudja vén derekát úgy meghajtani, hogy megmutassa: a búza milyen kiesi...
— A jó Isten kezében vagyunk — mondja patriárkai nyugalommal s az autó felé sandít: — Domnu deputat? — Képviselő úr? — kérdezi tőlem, mert itt bizony csak akkor látnak úrfajta idegent, amikor a szavazatok vásárra kerülnek s minden nadrágos ember ebben gyanús...

Megkérdezem az egyik gyereket: lehet tejet kapni?

Bevezet egy kékremszelt, roskatag házacská odvarára s valami felemás nyelven, amit az egész világon csak itten beszélnek, elmondja egy lejt asszonyoknak, hogy mit akar az úr.

Nagy sürgős-forgás szaladozás támad, végre előkerül egy tiszta cserépedény s a házba vezetnek. Kinyitják rögtön az első szobát s ahogy belépek — egy nyájas boci fogad. Alig pár napos még s féltve őrzik a lakóházban... A falon egy ikon: Mária a gyermek Jézussal...

De a tej az nem jó, hiába mossák ki az egyetlen üvegpotharat, mert a borjas tehén tejének mindig rossz íze van.

— Mennyit fizetek?
— Ó, amennyit akar...
Feljegyzem még, hogy a faluban összesen százhetvennyolc ház van és rengeteg gyerek. A boltos szerint, aki „mindent” árul, a kékfesték az, ami legjobban fogy. Hetenként átlag egy-két kilót vesznek... Az autó pedig túlköl és tovább rohog...

A Holod-patakban asszonyok, lányok, sulykolják a ruhát. Kacagnak, dalolnak és sokáig ingetnek az autó után. Az autó után, amely olyan messze van tőlük, mint mi a csillagoktól...

Beius. A kisváros most csendes. Az elmúlt napokban még nagy riadalmat okozott, hogy néhány iskolás gyerek valami ragályos betegséget kapott s pár napra bezárták az iskolákat is. A vesztély elvonult szerencsére s most nincsen is egyéb esemény. Megnézzük a tanítóképző gyönyörű épületét s közben a város legszebb részén, egy nagykiterjedésű telken akaratlanul is szemünkbe ütközik az a félbemaradt építkezés, amely eredeti elgondolás szerint egy kulturház alapjait képezi s amit 1914-ben kezdtek építeni s a háború kitörésekor maradt félbe... Azóta áznak a kopasz téglafalak és nem támad kedv és tetterő, hogy a régi terv megvalósuljon.

A piac közepén óriási ponyvák, valami emlékművet rejtegetnek. Egy éve áll készen a szobor, amely ügylátszik kontár kezek műve, mert nincs bátorság hozzá, hogy leleplezzék. Ugy kell lennie, hogy nem a művészet, hanem politikai protekció dolgozott itten. A szobrot tehát — amely ezek szerint — nem leplezik le, hanem ajándékba adják a „művésznek”...

Devavár ostroma

Napfény vibrál s a messze horizonton két pára ködlik a hegyek fölött. Itt már éles a levegő annak, aki megszokta sík, vagy dombos vidék enyhe éghajlatát — s a hegyek között úgy rohan az autó, hogy nem érezzük semmi átmenetet. Kisvárosi egyhangú élet sétál, tipec, halag az utcákon s a tisztára seprert tereken. De a csendes, egyemeletes középületeken, ott diszeleg

nagyozva a szó: „Palatul”, ami annyit jelent magyarul: palota... A parkban viruló rózsafák roskadoznak s a nehéz virágfejek bódító illata megállítja az idegent. Ennyi rózsát, ilyen virág-baborult rózsafákat, errefelé még soha nem láttam köztereken, ahol nyugdíjas bácsikák napoznak s csöndesen politizálgatva várják — a nyugdíjat. S itt üldögélve, ilyen remek parkban, talán a nyugdíjat is könnyebb kivárni.

A város fölött pedig, a meredek hegyen — mint töredézet, ódon korona — a vár, Deva legendás vára. A hegyre kanyargó szerpentin, amely sok helyen keresztül-kasul taposott utakkal kuszálódik össze, bizony nehéz kiigazodni, mert sehol egy útjelző, sehol egy tábla, amely az erre tévedt idegennek irányt mutasson, ha fel akar jutni a devai várhoz. Kiszemelek tehát egy bástyatornyot s úttalan utakon, cserjék, bozótok, leszakadt kővek, sziklatömbök között, „torony-irányban” mászom a hegyet. Lábam alatt csuszik a föld, görögnek a kővek s hogy visszanezék szédít a meredek mélység és kétségbeesve kapaszkodom bokrokba, cserjékbe, sziklakövekbe. (Később tudom csak meg, hogy a kővek közül, ahol jámbor gyíkok lapultak, szarvasviperák is lehatték a nyomom, mert ez a hullófajta gyakori erre). Szóval valóságos kis várostromot vívtam, míg felértem a porló várfalakhoz. Lent, a völgykatalanban óriás hegyek közt a liliputi város, fent: kővekbemerevült történelem... Bejártam minden zugát a várnak és megmosolyogtam az emberi hiúságot, amely kínos és verejtékes igyekezettel írja fel, törli, vésti, karcolja nevét a kővekre és bástyafalakra, hogy hire, neve, legalább túlélje arasznyi létét, amelynél nem tudott magának külön emléket állítani... Mert ki kíváncsi például arra, hogy: „1928 VII. 14-én itt járt Weisz Izsó, Kónya Zoltán és Salamon Andor”. — Nem érzik uraim, hogy ez nevesesebb?... Amint-hogy meg kell mosolyogni Várszegi urat is, aki felkapaszkodott egy magas bástyafalra és rettenetes erőfeszítéssel ezt véste be jó mélyen a kőbe: „Várszegi világljáró X. 31. 1929”.

A Jilvögyében megállott az idő...

Petroșeni-ben először a politikával találkozunk. Az elmúlt választások hírmondójaként, a fő-utcán, a betegszégyező épületén még látni a

Debrecen város nagy felkészültségű idegenforgalmi erőpróbája

Debreceni jelentések szerint a közeli és távoli külföldön is közudomású tény, hogy a Hajduság rohamlépésekben fejlődő fővárosa igen tekintélyes anyagi áldozatot hoz és nagy átütőerejű propagandát fejt ki az idegenforgalom fellendítése érdekében. Az akció már több-éves multra tekinthet vissza s annak minden mozzanatát tervszerűség és komoly céltudatosság jellemzi.

Pár évvel ezelőtt részletes, mindenre kiterjedő, komoly program készült, amely iránymutatóul szolgál s amelynek elgondolásai a mai módfelett válságos viszonyok között is — lépésről-lépésre haladva — felfokozott iramban közelednek a teljes megvalósulás felé. Ennek a jól átgondolt, lelkes munkának, az illetékes hatóságok és közintézmények támogatásának, valamint a lakosság megértő szellemének köszönhető, hogy

Debrecen és a Hortobágy intézményesen bekapcsolódott a világviszonylatu idegenforgalmi áramlatba.

Ma már alig van külföldi, aki utitervéből kihagyná a nagy alföldi metropolis és a híres pusztá meglátogatását. Nemesuk Európából, de a világ minden tájkáról sokezeren keresik fel évente Debrecen — Hortobágyot s bizvást megállapítható, hogy az idegenforgalomból

Pénztelen urak

is öltözködhettek elegánsan, mert napi 20, vagy havi 600 lei részletre készpénz-áron rendelhetnek mérték után öltönyöket, A szabómunkát Weisz E. Zsigmond végzi.

INCASSO BANK R-t. ruhaosztálya

Oradea, Str. Rimanóczy 2. Telefon: 501.

kátránnyal pingált óriás betűket: „Arra szavazatok, aki kenyeret ad. — Szavazatok a liberális pártra”. A park azonban tele van munkanélküliekkel, jöllehet a Jilvögyéből már elhurcolkodott vagy tizezer bányász és sok ház úresen áll a társulati bányászhatók között. A társulat modern géptechnikára rendezkedett be s már magában véve ez is rengeteg ember kiszorított. Egy bányász most hetenként átlag három napot dolgozik s a lakáson, fűtésen, világításra kívül 1800—2000 leit keres. A nyugdíjas bányászok átlag 800 leit kapnak havonta és úgy próbálnak élni, hogy felkeresik az elhagyott, betömött bányákat s a törmelékéből, amit itt „sturtz”-nak neveznek, kiszítálják a használható szenet.

A piac pedig olyan drága, hogy az elmúlt héten még 70 leibe került egy pár csirke.

Az élet vergődik, kinlódik, de azért tartja magát és mulatni, kacagni is tud. Egyik vendéglőben például jökevdvű társaság közé kerültem, ahol két ember éppen arról vitakozott — mindketten petroseni öslakosok — hogy milyen Vulcanban a toronyóra. Az egyik azt állította, hogy az óra nem igazi, csak festve van, a másik ezzel szemben azt vitatta, hogy az óra igazi, csak nem jár es — öt liter hegyaljai borban fogadtak... Nekem másnap Vulcanban volt dolgom s így megnézhettem a toronyórát is. Itt már teljesen kihalt az élet; a bányákat bezárták s aki bányászt még foglalkoztatnak, az Petroșeni-ben jár munkára. Ami pedig a fogadást illeti: a második nyerte meg. A toronyóra igazi, csak régóta nem jár s a mutatók összerozsdásodtak.

Szimbólum.

A Jilvögyében megállott az idő.

Béltoky László.

(Folytatom).

származó jövedelem egészen számottevő szerepet játszik a város gazdasági életében.

A „Debreceni Hét”

Az ősi város most nagy erőfeszítés előtt áll. Június 2. és 10-ike között rendezik meg a „Debreceni Hét” nagyszabású kiállításait, tudományos, művészeti, sport- és társadalmi attrakcióit. A hét minden napjára jut valami vonzó, valami érdekes esemény.

Előterben áll a „Tisztántúli Ipari Kiállítás és Arumintavásár”, amely a Nagyerdőn épült új csarnokban és környékén mutatja be a magyar ipari produkció színét-javát.

A közel négyszáz kiállítót számláló nagyszabású ipari seregszemle megrendezése a maga nemében tökéletes.

Lesz ezenkívül képzőművészeti, bélyegkönyv-, amatőr fényképezési, grafikai, tanügyi, vadászati, erdőszeti, baromfi-, galamb- és hortobágyi kiállítás; céllövő, atlétikai, tenisz-, sportrepülő és autóverseny, futballmeccs, eserkész-bemutató, lovasmérkőzés, vívóverseny, birkózó verseny stb. stb. Az ünnepi hét alatt számos kongresszust tartanak és

előadják az öreg kollégium udvarán Kodály: „Hári János” című dalművét.

A „Debreceni Hét” iránt úgy Magyarországon, mint a külföldön szinte szokatlantúlónk érdeklődés nyilvánul meg, amit fokoz a vasúti, vízum- és egyéb kedvezmény is. Az eddigi jelentkezések számát véve alapul — a méreteiben is impozáns idegenforgalmi vállalkozás a legszebb kilátásokkal kecséget.

Az érdekelt előfizetőink szíves figyelmébe. Felkérjük t. előfizetőinket, hogy hátralekös és esedékes díjaikat címükre átutalni sziveskedjenek, nehogy lapunk küldése ennek elmulasztása esetén akadályba ütközzék.

A legfrissebb és legdivatosabb nyári ujdonságokat az előrehaladott szezon miatt

leszállított árakban árusítja

V A D A S nődivatáruháza,

Bulevardni Regele Ferdinand No 1.

Figyelje alanti irányárainkat:

Duplasztes mintás francia grenadin mtr 25 és 49 lei | Tisztaselyem mintás crepe de chine mtr 96 leitől
Eponge szövetek 29 lei. Színes ruhavásznak 35 lei | Frottírszalmák fürdőköpenyre dús válasszékban.

„A Skoda-gyár nem ad képviseleti meghatalmazást ajánlás vagy kérés nélkül“

— mondotta Seletzki a parlamenti vizsgálóbizottság előtt

Álnevek egész sorozatával dolgozott a Skoda-gyár. A tárgyaláson óvatos magatartást tanúsít Seletzki

Bucuresti. Saját tud. A Skoda-ügy kivizsgálására kirendelt parlamenti bizottság pénteken kihallgatta Seletzki Brunót. A bizottság tagjai által feltett kérdések és Seletzki feleletei közel négyórát tartottak. A tárgyalást vetkezésként írták le.

Zaharoff bizottsági tag először aziránt érdeklődött, hogy mely miniszterekkel beszélt Seletzki azután, hogy tudomást szerzett arról, hogy házkutatás folyt nála?

Seletzki: Minthogy adóközegek szállottak ki nálam, a pénzügyminiszter urnál érdeklődtem, aztán voltam az igazságügyminiszter urnál és tiltakoztam az irodám lepecsételése ellen.

Zaharoff: Milyen körülmények között váltotta önt le a Skoda-gyár vezetősége Gheorghescu ezredessel?

Seletzki: Stefanescu Amza tábornok minisztersége idején a hadügyminiszteriumba hívták a bucaresti csehszlovák követet és kérték az én leváltásomat. Erre a gyár vezérigazgatója leutazott Bucarestbe és hozzájárult Gheorghescu ezredes alkalmazásához arra az időre, amíg Stefanescu Amza a hadügyminiszter.

Zaharoff: A Skoda-gyár adott-e jutalékokat a megrendelések megszerzése céljából?

Seletzki: Senkinek sem fizettünk jutalékokat, legkevésbé pedig tiszteknek.

Zaharoff: Sem nyugalmazott tiszteknek?

Seletzki: Egy időben rosszul ment az inkasszó. Ekkor kénytelenek voltunk alkalmazni Paul Sterjescu nyugalmazott ezredest, akinek nem volt fix fizetése, de minden kifizetett megrendelés után kapott honoráriumot, amit azonban nem lehet üzletszerzési jutaléknak nevezni. Másnak semmit sem fizettünk.

Zaharoff: Ismeri ön a levelet, amelynek értelmében az ön közvetítésével 0.75 százalék jutalékokat ajánl fel a Skoda-gyár Gheorghescu ezredesnek hárommilliárd csehszlovák korona után?

Seletzki: Ez a levél nem származhatik a Skoda-gyártól.

Armand Calinescu: Mégis, milyen megállapodása volt Gheorghescu ezredessel?

Seletzki: Megállapodtunk, hogy minden megrendelés után kap honoráriumot, közös meg egyezési szerinti összegben.

Zaharoff: Kinek a nevét jelezték a „fa-képviselője“ szóval?

Seletzki: Ez valószínűleg a köztartozások igazgatóság.

Zaharoff: És mit jelent: „romiman“?

Seletzki: Ez Copsa-Mica Cujirt jelenti.

A bizottság tagjai ezután ráolvassák Seletzki-kre, hogy Prágában más magyarázatot adtak ennek a két álnévnek. Különböztet, hogy minden megrendelés után kap honoráriumot, közös meg egyezési szerinti összegben. Különböztet, hogy a későbbi megrendelések ő általa fognak történni. Kicsoda tehát a fa-ember?

Seletzki: Én azt nem tudhatom biztosan. Mert ez abban az időben történt, amikor engem Gheorghescu ezredes helyettesített.

Zaharoff: És kicsoda a kaucuk-képviselője?

Seletzki: Ezt se tudom.

Armand Calinescu: Prágában ezekre azt a magyarázatot adták:

a fa-képviselője a hadügyminiszteriumot, a kaucuk-képviselője pedig a pénzügyminiszteriumot jelenti.

Seletzki: Lehet. De én nem tudhatom ezt. Zaharoff: De hiszen maga állította össze az álnevek egész sorozatát.

Condruș: Ha Seletzki nem akar nyíltan beszélni, akkor az egész kihallgatásnak nincs semmi értelme se. Legalább is azokat a dolgokat ismerje be, amelyeket ugyanis tisztán látunk.

Seletzki: Emberileg lehetetlen, hogy négy évvel ezelőtt csinált álnevekre és rejtett írásokra emlékezzem.

Elefterescu: A birtokunkban levő levelekből hozzávetőleg mi is meg tudjuk állapítani, hogy kik rejtőznek az álnevek alatt. Lehetetlen, hogy ön ne emlékezzék.

Zaharoff képviselő ezután felolvassa az egyik álnevekkel telerakott levelet, aminek hallatára Seletzki beismeri, hogy a fa-képviselője csak a hadügyminiszterium lehet. De hozzáfűzi:

— Kérem, ne értelmezzék hibásan a fa-képviselőjének azt az állítását, amelyről ebben a levélben szó van és amely szerint utópia, hogy Romániában hadiszergyár állítassék fel, tehát minden rendelést nálunk eszközölt. Hiszen a Skoda-gyár ajánlatot tett a Copsa-Mica-Cujir gyárak üzembehelyezésére.

Elefterescu: Kérem, nem erről van szó. Mi tudjuk, hogy melyik hatóság rejlik a kérdé-

ses név alatt. Csúpan arra vagyunk kíváncsiak, hogy melyik személy az illető hatóságnál az, aki önnök ilyen nagy pártfogást ígért?

Seletzki erre időt kért, hogy figyelmesen átolvassa a kérdéses levelet.

Majd így felelt:

— Ennek a levélnek a kelte idejében azt hiszem Stefanescu Amza volt a hadügyminiszter és Argetoianu a pénzügyminiszter.

Pop Valér: Kinek az eszméje volt, hogy Gheorghescu ezredest nevezzék ki a Skoda-gyár képviselőjének?

Seletzki: A Skoda-gyár nem ad meghatalmazást ajánlás vagy kérés nélkül. Tény, hogy Gheorghescunak csak arra az időre volt megbízása, amíg Stefanescu Amza volt a hadügyminiszter.

Zaharoff: Ön beismeri, hogy kétszer volt audiencián Stefanescu Amzánál. Melyik audiencián volt szó a 300 millió jutalékról?

Seletzki: Az első audiencián, amikor a hadiszergyárak képviselőinek gyakorlata szerint füstletem Stefanescu Amzánál, az ujjonnan ki-nevezett hadügyminiszternél. Ekkor Stefanescu Amza megkérdezett:

„Barátom, vagy ellenségem akar-e lenni?“ Azt feleltem: **Érdekem, hogy a legjobb kapcsolataim legyenek a miniszter urral. — „Igen?“ — felelte Stefanescu. — „Akkor mondja meg nekem, kinek fizett jutalékokat?“** Miniszter ur — válaszoltam — **a Skoda-gyár nem fizet jutalékokat. — „De nekem bizonyítékaim vannak, hogy ön mégis fizetett!“**

— Miniszter ur, ezek a bizonyítékok csak hamisak lehetnek! Bizonyára konkurrens cégek intrikáinak eredményei. — Stefanescu Amza felindultan jött fel s alá a szobájában s beszélgetésünk alatt bejötték Cadere miniszter és Marinescu rendőrprefektus, akik egy sarokba meghúzódva, nem tudom miről beszélgettek. Később tudtam meg, hogy azért voltak ott, mert Stefanescu Amza le akart engem tartóztatni. Azt is csak később tudtam meg, hogy milyen bizonyítéka van erre az állítólagos jutalékokra. A perem tárgyalásán mutattak nekem egy táviratot, amelyben én nem Prágából, hanem Pilsenből 300 millió jutalékokat kértem pénzt.

Zaharoff: E beszélgetés következtében helyettesítették be önt Gheorghescu ezredessel?

Seletzki: Igen. Stefanescu Amza kijelentette nekem, hogy nem akar tárgyalni velem, hanem ajánl más valakit a Skoda-gyár reprezentánsául. Erre én szabadságra mentem és Gheorghescu ezredes helyettesített. Amikor vizsztatartam, az ezredes közölte velem, hogy már

Asszonyom!

hódítani akar?

Használjon

Molnár-Moser kölnivizet

mehetek audienciára, a hadügyminiszter fogad. S attól kezdve úgy vettem észre, hogy a viszony köztem és a hadügyminiszter úr között megjavult.

Pop Valér: Egy levélből veszem ezt a szöveget:

„Ha az intervenció eredmény nélkül marad, akkor a fa-képviselője jelentést tesz Antonnak.“

Ki az az Anton?

Seletzki Mindenesetre a legfőbb hadügyi bizottság, vagy tanács valamelyik elnöke.

Zaharoff: Hadfelszerelési megrendelések tárgyában tanácskozott ön Boilával?

— Soha se beszéltem se vele, se más civil egyénnel erről. Boilával Sovatan beszéltem először a Medvetóban. De akkor nem is tudtam, hogy kicsoda.

Zaharoff ezután felolvassa azt a jegyzőkönyvet, amelyet a vizsgálat folyamán, mint Seletzki vallomását jegyezték fel.

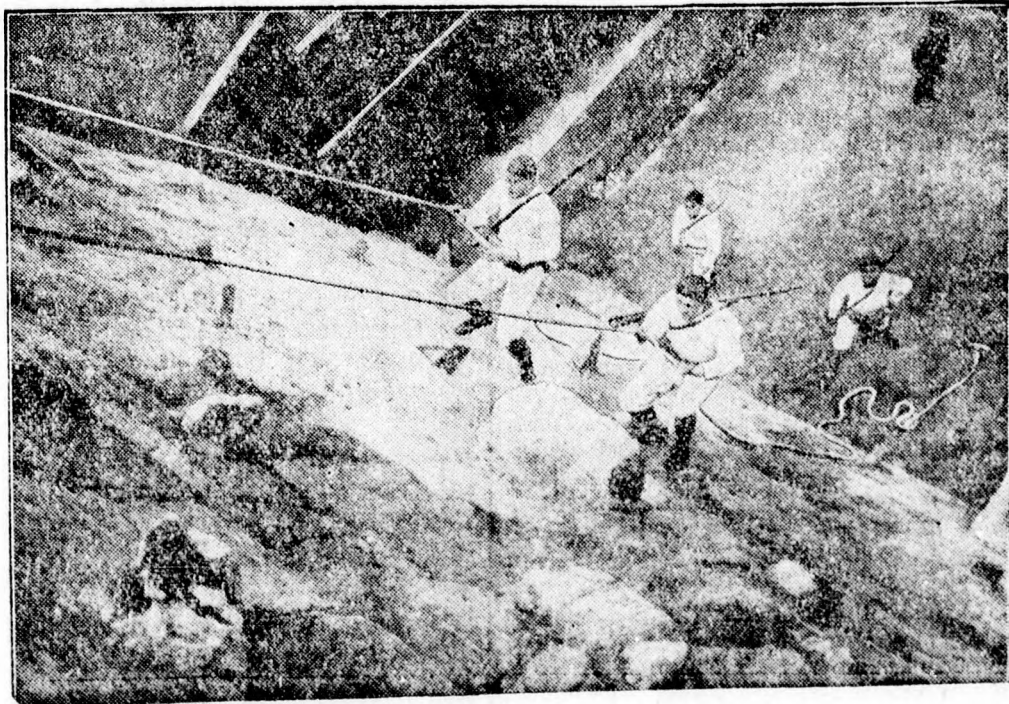
Eszerint: „Jelentkeztem Maniunál és meg-tárgyaltam vele a hadsereg ágyuval és munició-val való ellátásnak ügyét. Azután néhány hónap mulva a Skoda-gyár vezérigazgatójával és vezérigazgató-helyettesével elmentünk Madgearu és Manoiescu miniszter urakhoz és ismételtén kifejezésre juttattuk Maniu óhaját a hadsereg ellátása tekintetében. Ezután újból elmentem Maniuhoz a vezérigazgatóval együtt. Emlékezem, hogy tanácskoztam Maniuval és Boilával ezeknek a lakásán és...“

Seletzki itt félbeszakítja a jegyzőkönyv felolvasását. „Ezt én soha se mondtam! En amint mondtam is, Stoica őrnagy, vizsgálóbíró, aláírtam a vizsgálóbírók által megszövegezett nyilatkozataimat, anélkül, hogy elolvastam volna, mert biztam benne, hogy minden kijelentésem pontosan adott vissza. Ezt a kijelentést azonban, tudtomon kívül, utólag fűzték hozzá!“

Alexandrin: Miért nem mondta ezt sohasem?

Seletzki: Ez nagyon kényes ügy s azért nem akartam felhasználni. Miután azonban őt évre elítélték, a védőim tudtomon kívül felhasználták a jegyzőkönyvek meghamisításának ügyét is. Ez úgy történhetett, hogy én diktáltam a nyilatkozatomat s egyszer, amikor félbehagytuk s én kint a folyosón elszívtam egy cigarettát, valaki hozzáfűzte ezt a részt.

Ezután Seletzki kihallgatását keddre halasztották.

Katonai tornaünnepségek Tokióban.

A japán hadsereg minden fegyverneme megjelent Tokióban, a nagy katonai tornaünnepségen, ahol első ízben bizonyították be, hogy a japánok nemcsak jó katonák, hanem különösképpen tornászok is. Képünkön kötélmásztást végeznek egy egészen meredek falon. Itt különösen kitűnik a japán katona rendkívüli fürgesége és ügyessége.

SZÓFIA

A SZÓTLAN CSAVARGÁS A BOLGÁR FŐVÁROS UICÁIN

Az elmúlt napokban sok szó esett Szófiáról, a bolgárok fővárosáról.

KERTVÁROSNAK is nevezhetnők Szófiát. A bolgárok annyira szeretik a kertet, hogy még a főváros drága telkein is szívesen meghagynak néhány négyzetölet kis gyeptel, néhány fa és bokor részére. Csak az üzleti negyedben sorakoznak egymás mellett a kőházak. A többi utcában mindenütt bokor, fa, virág.

Igaz, kevés országban van annyi kisembernek saját háza, mint Bulgáriában. Ha valahol egy kis bolgár megpillantja a napvilágot, vele együtt születik a saját ház utáni vágy. Ez a parancsoló kívánság azután növekedik vele együtt. Kitartással, tisztességgel harcol minden falat kenyérért s néhány felrethetősévé várt, hogy mielőbb megvalósíthassa álmát. Elhagyja szülőföldjét, kivándorol, ha szűknek találja helyét, de amint valamit összeszedett, siet haza.

Ellentétben a balkáni piszokkal: Szófiában mindig tisztaság és rend van az utcákon, akár a többi bolgár városban.

HAGYMA ES ZÜLDSALÁTA virít a város szívében. Hosszú, nagyon hosszú kőcsipkés vaskerítés választja el az utcák forgalmától a szokatlanul nagyterületű konyhakertet. Ferdinánd cár akarta ezen a telken Bulgária királyának díszes palotáját megépíttetni. A kerítés már elkészült. De közbejött a világháború. A háború után fontosabb építómunkára volt szükség. Boris király — Európa legdemokratikusabb uralkodója — a nagy telket a munkanélküliek rendelkezésére bocsátotta. Apró kis veteményeskertek virulnak ott, ahová a luxust kedvelő Ferdinánd cár márványpalotát álmodott.

BÉRPALOTA a templom fölött nem mindennapi látvány. Szófiában látható. A régi török időkben gyakran járt a szeker rúdja a bolgárokra. Vallásukat sem gyakorolhatták szabadon. Kis parasztvískó pincéjében húzódozott meg a szófia bolgárok temploma. Akkoriban még a város szélén. Az idő eljárt, a kis viskó ma a város szívébe került. Az egyház-köztség vezetői sajnálták a parlagon heverő nagy telket és elhatározták, hogy lerombolják a házikót és a pincetemplomot s eladják a telket.

Nem számoltak ellenben a vallásos bolgár nép fanatizmusával. Véres összeütközésre került sor még évekkel ezelőtt is a hatóság és a lakosság között. Végre áthidaló megoldást kellett keresni. Találtak is. Valóban áthidalót. Hatalmas vasbeton-oszlopokkal ptykéztek körül az ültökopott kunyhót. Az ormótlan lábakra sokemeletes bérházat emeltek. Alatta pedig még ma is áll ősi érintettségében a viskó és a pincetemplom.

Igy a kecske is jóllakott, a káposzta is megmaradt.

TÖRÖK BUGYOGÓBAN járnak még ma is Szófiában — a cigányasszonyok. És menekülnek, ha a fényképezőgép lenséje feléjük irányul. Musztafa Kemál — aki a világháború kezdetén katonai attasé volt Szófiában — Törökországban kürtötte a régi viseletet. Török nők már nem hordják a jellegzetes bő bugyogót. Aki még ilyen akar látni, annak — Szófiába kell mennie.

Igaz, itt is csak a cigányasszonyok hordják.

TRAJANUSZ CSÁSZÁR vetette meg Szófia alapjait. Akkor még Ulpia Sardica volt a város neve. Azóta sok vér áztatta falait. Népek küzdelmes vetélkedése állandó harcot teremtett évszázadokon át. Még ma is látható egy ódon bástyatorony. Valamikor ez is a széleken állott. Ma már a város szívében áll. Minden fejlődött körülötte, de az ócska torony megmaradt. Körülötte néhány fa lombosodik.

A kultúrát szolgálta a torony, amikor vad hordák mindent elsöprő rohamának állt ellent. A kultúrát szolgálta, amikor az iszlám innen védekezett. Ma is a kultúrát szolgálja.

Vedlett kis emberke áll a torony mellett. Könyvárus. Zsakettben, fehéradrágban, cipőmadzagból kötött nyakkendőben és hajdonfőtt nézi portékáját: sok-sok cirillbetűs könyvet. És az öreg torony kiálló eresze fölfogja a zuhogó esőt, ormótlan teste a vad szelet.

Azt hiszem, büszke a vén torony, hogy minden időnek megtalálta értelmét és mindenkori hasznos volt.

A HELYŐRSÉGI TEMPLOM, amelyet bünyös kezek 1925 őszén fölrobbantottak, ma már ismét epen áll. A szőzötven halott azóta békén alussza örök álmát. S talán megbékélt sorsával. Egyszerű komplexusával merev ellentét a hajdani muszka cárok ajándékának, a Nyevszkij Sándor-székesegyháznak. Ilyen ellentét sok van Szófiában, ahol sok felületen találkozik a keleti buja izlés a Nyugat egyszerű elgondolásával.

Romokban áll a város névadó temploma, amelyet Szent Zsófia emlékezésére emeltek 1329-ben.

MAGYAR VONATKOZÁS is sok van még a bolgárok fővárosában. Nagyon sokan tudnak magyarul, sokan végeztek magyar iskolát. A város legszebb épületei sorában méltó helyet foglal el a magyar követség palotája. Két magyar egyesület is van: a régebbi az értelmiség, az újabb az itt élő magyar munkásság alapítása.

SZÉP ASSZONY, SZÉP LEÁNY sok látható a Lege-n, a szófiai Váci-utcában. Korzó idején negyedórakra elfeledkezik a szemlélő arról, hogy már messze jár Európa szívéből. Remek ruhák, csinos katonatisztek, jólöltözött polgárok járnak föl-alá. És szépek a kirakatok. Gazdag üzletek is vannak. De néhány utcával odább még látni a szamarán „lovagló” tejesembert, vagy a tejes asszonyt, aki kecskéjét hajítja maga előtt és a vevő szemeláttára feji a friss tejet.

Pedig Szófiában nincs is tejrendelet...

CSAPÓ LAJOS FIA

kizárólagos papiszabosága

Satumare, Str. Ștefan Cel Mare No. 7.

Készít: reveranda, habitus, címáda és mindentéle papi ruhákat. Videki megrendeléseket próba nélkül is teletösséggel pontosan. Csuha-fele szabás. — Elsőrendű munka. — Alapítva -ben. 8971

Egy különös sztrájk kulisszatitkai

Oradeán, ahol az építkezési ipar talán leginkább érzi a gazdasági válság szörnyű nyomását, — pár nappal ezelőtt váratlanul sztrájkba léptek a kőműves munkások. A munkabeszüntetés kimondott célja: béremelés. A beavatottak szerint azonban politikai háttere van az ügynek. Bizonyos törekvések ugyanis állítólag arra irányulnának, hogy az építőipar munkavállaló hadseregét szélsőséges jobboldali alapon szervezzék meg, olyan politikai erőttartálékká, amely a jövőben meginduló politikai harcokban egységes frontot állíthatna.

Mindenesetre óvatosan kell fogadnunk ezeket a híreszteléseket, habár kétségtelen, hogy egyes külső jelek valóban tápot adnak az érdekes feltevések számára.

Inkább a pártpolitikai „akarnokság” kissé különös célkitűzéseim lepődünk meg. Köztudomású nevezetesen, hogy a kőműves munkások világszemlélete erősen baloldali. Nehéz tehát feltételezni: hogyan lenne lehetséges — legenyhébb esetben is szociáldemokrata — „Saulus”-okból fasiszta „Paulus”-okat formálni? ... A kísérlet azonban márcsak groteszk mivoltában is érdemes a felfigyelésre.

Ami a bérkérdést illeti, — az kölcsönös megértéssel elintézték nyert. A sztrájkolók már újból munkában állanak. Amde nyílt kérdés: a „lelkekkel” mi van? Értve ezúttal a politikai lélek alakulási folyamatát. Egy kissé töprengünk is! Vajjon szükséges — nevezetesen gazdasági és szociális szempontból szükséges — volt-e ez a „béka-egérharc”-szerű, különös sztrájk, a munkanapok verejtékes keresetének politikai oltárokon történt feloldozása, amikor sötét vonallal húzódik gyászmenetben a munkanélküliek roppant sokasága? ... Feleljenek a kizárólagosan pártpolitikai szemüvegen néző felejtlenek. (—ob—)

PHÖNIX

Életbiztosító Társaság

Központi igazgatóság: WIEN

Alapítva 1882. évben.

Teljesen befizetett alaptőke 4,000,000 osztr. schilling

Engedélyezve Romániában 1929. augusztus 14-én. Bejegyezve a Bukaresti Kereskedelmi és Iparáramarási 689-Soc. 1931. sz. alatt.

Romániai igazgatóság: București, Piața C. A. Rosetti 4
Erdélyrészi „ Cluj, str. N. Iorga 16.

A társaság működési területe: Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehszlovákia, Egyiptom, Franciaország, Görögország, Hollandia, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország, Németország, Olaszország, Palesztina, Románia, Spanyolország, Tunisz, Törökország.

Gyermek-, járadék- és nyugdíjbiztosítás.

A legszebb ajándék a

PHÖNIX-KÖTVÉNY

Mert ezzel

gondoskodik saját magáról, feleségéről és gyermekeiről, pénzét a legnagyobb biztonsággal, gyümölcsözőtően helyezi el és a jövő gondjaitól megszabadultan munkaerejét jobban használhatja.

HIREK

Központi szerkesztőség és kiadóhivatal
Oradea, Strada Regele Carol II. 5.
ELŐFIZETESI ÁRAK: Belföldön: Egész évre 900, félre 400, negyedévre 210, egy hónapra 70 lel.
 Magyarországon: Egész évre 50 P, félre 25 P, negyedévre 15 P. Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepek 24 fillér.
 Postatakarékpénziári csekk számlánk száma: 80.037.
Telefon: 27.

Felöltszerkesztő: **PERÉDI GYÖRGY**
 Cluj-i szerkesztő: **dr. Sulyok István**
 Cluj, Piața Unirii 13. — Telefon 802.

Kéziratokat nem örvünk meg és nem adunk vissza.
 Csaták válaszbellyeges magánlevelekre válaszolunk.

IDŐJÁRÁS. A budapesti Meteorológiai Intézet jelentése szerint a következő 24 órára várható időjárás: Déli légáramlás, nyugaton erősödő felhőzet, esetleges zivatarok. Lassu felmelegedés.

ZÜRICHI ZARLAT. Párizs 20.27^{3/4}, London 15.60^{3/4}, Newyork 307^{3/4}, Brüsszel 71.87^{1/2}, Milánó 26.65, Madrid 42.05, Amszterdam 208.42^{1/2}, Berlin 120.20, Bécs 72.95 (57.10), Prága 12.80, Varsó 58.05, Belgrád 700, Bucaresti 305.

Aranyosszék részvéttávirata Barabás Béla családjához. Turda. Saját tud. A magyarság nagy halottja, dr. Barabás Béla tudvalevőleg régebben Turda város és Turda megye magyarpárti kamarai képviselője volt. Elhunyt Aranyosszéken is mély megilletődést keltett. Ennek a osztatlan részvétnek tolmácsolásául az Országos Magyar Párt Turda város és turdamegyei tagozatainak elnökségei meleghangú részvéttáviratokat küldtek a nagy halott gyászoló családjához.

Megfellebbezett időközi bizottság. Timișoara. Saját tud. Amikor annakidején felozlatták a városi tanácsot, illetőleg ennek helyébe időközi bizottságot neveztek ki, a tanács tagjai fellebbezést adtak be a bucaresti központi revízióbizottsághoz, az időközi bizottság kinevezése ellen. A revízióbizottság most értesítést küldött a fellebbezőknek, hogy ebben az ügyben június 7-én tartja meg Bucarestben, a tárgyalást.

Starhemberg herceg osztrák alkancellár előtt Budapesten az összes diplomáciai kar is tisztelgett. Budapestről jelentik: A Budapesten tartózkodó Starhemberg herceg, osztrák alkancellár tiszteletére Gömbös püspök estebédet adott a miniszterelnökségi palotában. Az ebéden résztvett az osztrák követség tagjain kívül a magyar kormány több tagja és számos előkelőség. Vacsora után fogadás volt, amelyre hivatalosak voltak az egész budapesti diplomáciai kar tagjai, valamint számos társadalmi és közéleti előkelőség.

Új prefektus Satmar megyében. Bucaresti. Saját tud. A belügyminisztérium három új prefektust nevezett ki. Ezek között van **Jon Pogacias**, Satmar megye új prefektusa, aki már letette esküjét is.

Halálozások. Özv. Fülöp Elekné sz. Oláh Anna 92 éves korában Lazareán meghalt. Temetése június elsején volt örösi részvét mellett. Kiterjedt rokonság gyászolja.

Oradea építő ipari társadalmának közbecsülésben álló tagja, **Losonczy Bertalan** kőműves és ácsmester, péntek este hirtelen meghalt. Temetése Str. Astra 44. szám alól vasárnap lesz. Pénzes József oradeai iparos, 68 éves korában meghalt. Temetése vasárnap délután 5 órakor lesz a Str. Rosiorilor 6. számú gyászházban.

Oradeai Ipartestületi Hitelszövetkezet Temetkezési Egyesülete értesíti az egyesület „A” csoportjának tagjait, hogy özv. **Holdy Jánosné** és özv. **Schmack Istvánné** tag meghalt (369. 370-ik halott). A „B” csoportból pedig **Arnóczy József** és **Deák Farkas** tag halt meg. (172. 173-ik halott). Ezért az esedékessé vált 10. illetve 11. lel. minden egyes tag által befizetendő az egyesület pénztárába vagy a pénzbeszedőknél.

Gyilkolnak az anyagi gondok. Mercurea-Ghuc. Saját tud. **Farkas Tamás** lazareti lakos súlyos anyagi gondjai miatt felakasztotta magát. Amire tettét észrevették, halott volt. Az ügyészség a temetési engedélyt kiadta.

NAGY DISZFELVONULÁS LESZ AZ URALKODÓ HAZATÉRESE ÉVFORDULÓJÁN A KIRÁLYI PALOTA ELŐTT. Bucaresti. Saját tud. A belügyminisztérium nagy ünnepeket készít elő június 8-ra, a király hazatérésének negyedik évfordulójára. **Június 8-án délelőtt a ország összes polgármesterei és községi bírái diszfelvonulást rendeznek a királyi palota előtt. Délután az Aréna Romanában lesznek nagy ünnepek.**

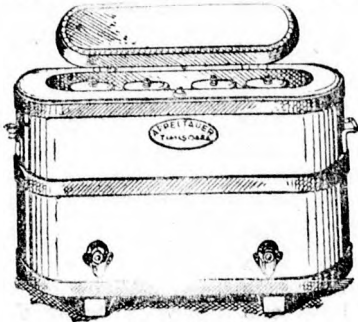
Barthou francia külügyminiszter két napig lesz a román fővárosban. Párizsból jelentik: Barthou francia külügyminiszter romániai és jugoszláviai útjának időpontját véglegesen megállapították. Eszerint: Barthou június 18-án indul Párizsból és 20-án érkezik a román fővárosba. Itt 48 órát tölt. Bucarestből Orsováig vasuton utazik. Belgrádba 24-én érkezik, itt két napig marad és 29-én érkezik vissza Párizsba.

Június elsején életbeléptek a vasuti fürdőjegekdevezmények. Timișoara. Saját tud. A CFR vezérigazgatósága rendeletet adott ki arról, hogy június 1-től szeptember 30-ig félúru jeggyel lehet utazni romániai fürdőhelyekre. A kérdéses fürdőhelyen legalább nyolc napot kell tölteni, a jegy érvényességének határideje pedig hatvan nap. A fürdőhelyekre vasár- és ünneppnapokon is 50 százalékos jeggyel lehet utazni. Az ilyen jegy szombat déltől hétfő délig érvényes.

Fagyalt konzervátorok

gyönyörű és szolid kivitelben kaphatók
özv. Appeltauer G.-né
 hordógyárában

Timișoara, Józsefváros, Str. Gen. Foch (Fröhl-u.) 6.

Telefon 907. Alapított 1880.
Olcsó árak! Elsőrendű kivitel!

Háromhavi fogház egy népszámlálási cikkért. Dr. Figus Albert hírlapíró, a Szatmári Ujság főmunkatársát, a satmari Magyar Párt köztisztviselőjét álló alelnökét a törvényszék nemrég háromhónapi fogházra és 5 ezer lei pénzbüntetésre ítélte a cseh népszámlálásokról írt ujságírája miatt. Az oradeai tábla szombaton helybenhagyta a satmari törvényszék ítéletét. A vádlott a Semmitőszékhez fellebbezett.

* **Aldott állapotban levő nők,** ifju anyák és többgyermekes asszonyok az enyhe természetes „**Ferenc József**” keserűviznek már mérsékelt adagokban való használata által is könnyű és hig ürülést, ugyszintén rendes gyomor- és bél-működést érnek el.

Meggyérültek a fecskék. Timișoara. Saját tud. **Lintia Dénes** tanár, a neves ornitológus megállapította, hogy az idén a bánsági metropolisban s annak környékén igen meggyérültek a fecskék. Az az impressziója, mondotta, hogy valami elemi csapás pusztíthatta el jórészt a kedves, kedvelt madaraknak. Csapás, tán vándorlásaik közepette, amelyről nem vettünk hírt. A madárvilággal kapcsolatban elmondotta még **Lintia** tanár, hogy a legutóbb festetthasú gólyát jeleztek a bánsági Bocsaról. A rositteni madártani intézet ugyanis az ősszel számos fehér gólyát gyűrűzött fel s a basukat különböző színűvel is megjelölte, egyben felhívta erre a világ figyelmét. A madártani intézet ily módon akarta a madárvonulást titkait behatóbban vizsgálni. A Bánságban az idei tavasszal a megjelölt gólyák közül mindössze ezt az egyet észlelték. Téglavörös színű volt jelölve. Egyébként még az ősszel **Constanca** körül láttak két megjelölt gólyát: egyiket holtan alábukva.

Feljegyzések

Tardieu, a francia jobboldal vezére **Reformer** ou **casser** címen cikket írt a *Revue des deux mondes* hasábjain a francia állam válságáról. (1934. III. 1.)

A politikai szél, amelyet a cikk felvert, azóta már régen elült. A belső, az erkölcsi tanulság azonban, amely a volt miniszterelnök szavai mögött rejtőzködik, egyre időszerűbbé válik.

Tardieu Franciaországot „fejnélküli testnek” nevezi s az aláhanyatlásnak három főokát látja: a végrehajtó hatalom a választók és a tisztviselőség rabszolgájává lett; a törvényhozó testületek, a pártok és érdekképviselők szolgásgába estek; a választók felett pedig a párt-oligarchiák zsarnoki uralmat gyakorolnak.

Tardieu a bajok orvoslására mindenféle külső rendszabályokat javasol: a kormány ház-felozlatási jogát; a képviselők törvényjavaslási jogának megszüntetését, mert azt csak népszerűség-hajhászra használták fel; a választójog kiterjesztését a nőkre és egyebeket.

A tünetek azonban, amelyeket felsorol, közös forrásra vallanak: arra, hogy az önzésnek, a hatalomváagnak, a pénzuralom mohóságának a mai francia uralkodó rétegben semmi lelki akadály, semmi belső fékje nincsen.

A mi szemünkben furcsa ellenmondásnak tűnik, ha Franciaországot, mely oly fennen hordja a fejét, fejnélküli testnek nevezik fiait. Nyomorult kis életünkben inkább azt látjuk, hogy a „hitnélküli testek” azok, amelyek nem ismerik az önuralmat s nem tudnak egyes részeknek parancsolni. (Skin.)

A Magyar Párt szilágysági közgyűlése. Saját tud. Az Országos Magyar Párt zalauai tagozata a napokban tartotta meg tisztújító közgyűlését. Ügyvezető elnöknek ismét **dr. Szabó Sándort** választották meg. A közgyűlés, különböző társadalmi kategóriákból még 8 alelnököt is választott. Végül az intézőbizottság létszámát, — amely eddig nyolcvan volt — százhuszra emelték fel.

Az árverési hiéna négyszázkilencven leért malmot vett. Cluj. Saját tud. **Re-teag** községben **Osterreicher** Henrikné, akinek néhány év előtt meggyilkolták a férjét, egy kis malmot rendezett be magának. A malomban egy alkalmazott is volt, akit elfelejtett bejelenteni a betegsegélyzőnél. 272 leit követelt tőle a betegsegélyző. A végrehajtó lefoglalta a malom egész berendezését, amelyet összesen száz leire becsült fel. Nem is vette senki komolyan ezt a foglalást, míg újra meg nem jelent a végrehajtó. Négyszázkilencven leért elárverezték a malmot és teljes felszerelésével **Goldstein** Ábrahám vette meg és az özvegyet azonnal kitétte onnan.

Kényszerzubbony — öt pohár sör miatt. Prágából jelentik: Minap, a déli órákban, a prágai elmeógyógyintézet egyik betegszállító autója megállt a város legforgalmasabb utcájában. **Zverina** Ferenc drogériája előtt s az autóból kiszállott és megindult az üzlet ajtaja felé két hatalmas termetű betegápoló. **Zverina**, abban a hitben, hogy vevők léptek az üzletébe, udvariasan megkérdezte az ápolókat, mivel állhat rendelkezésükre, ekkor azonban a két izomóriás válasz helyett rávetette magát a drogistára, pillanatok alatt kényszerzubbonyt húztak rá, vállukra kapták, bedobták az autóbó és elakartak robogni vele. A szerencsétlen kereskedő abban a gondolatban, hogy őt most elrabolják, akkora ordítást vitt végbe, hogy az egész környék összeszaladt. A tömeg elállta az autó útját s már-már meglincselt az ápolókat, amikor közbelépett a rendőrség s rövid vizsgálat után megállapította, hogy **Zverina** felesége az eset előtt néhány perccel felhívta telefonon az elmeógyógyintézetet s kétségbeesett hangon könyörgött, azonnal szállítsák el a férjét, mert közveszélyes őrüit. Ennek a telefonbeszélgetésnek volt aztán az eredménye a két betegápoló megjelenése. A rendőröknek feltűnt, hogy a közveszélyes őrüit nyakig a kényszerzubbonyban feltűnő értelmesen ordít. Felszóllították **Zverinánét**, mondja meg, miben nyilatkozik hát voltaképpen a közveszélyes őrüisége **Zverinának**? Az asszony magánkivül így válaszolt:

— Képzeliék, kérem, naponta öt pohár sört iszik!

Letartóztattak egy földbirtokost, akit elárult a kalapban csempézett valuta. Satmar. Saját tud. Tegnap délután a magyar határon levő **Sima** községben a vámvizsgálat alkalmával letartóztatták **Groszmann** Adolt satmari földbirtokost. Ugyanis feljelentés érkezett ellene, hogy valutát akar átsempészni. Alapos vizsgálatnak vetették alá, de semmiféle valutára nem bukkantak. **Groszmann** újra felöltözött, kalapját a kezébe vette, amikor a vámtiszt gyanús zörrenésre lett figyelmes. Azonnal megvizsgálták a kalapot és csakugyan a kalap belsőében 1800 pengő találtak. Természetesen ezek után őrizetbe vették valutacsempészés miatt.

Szepiót, májfitot két hét alatt elmulasztottanul hámalszt a

Floreal 2-es számú krém!

1 tégely ára 40 lei.

Vezérképviselő: **DROGERIA „CENTRALA,** Oradea. Telefon 6-56

* **Meghülésnél, náthalásnál, torokgyulladásnál, mandulalobnál, fülkatarrusnál, valamint idegfájdalmaknál és szagatásnál** naponta fél pohár természetes „**Ferenc József**” keserűvíz nagyon jól tesz, mert a gyomorcsatornát alaposan kitisztítja és desinficiálja, azonkívül pedig megfelelő emésztést biztosít. Egyetemi orvostanárok véleménye szerint a **Ferenc József** víz hatása gyors, kellemes és megbízható s ezért használata járványok idején is igen célszerűnek bizonyul.

Nehézségek egy erdélyi város költségvetése körül. Targu-Mures. Saját tud. Mures megye időközi bizottsága ülést tartott, amelyen a miniszteriumból visszaérkezett vármegyei költségvetés körül felmerült kérdéseket tárgyalták meg. Általános meglepetést keltett, hogy a vármegyében levő egyházak és iskolák részére beállított, amugy is tulkiesi összeget, mindössze 300 ezer leit, 200 ezer leire redukálták. Mi jut ebből annak a 300 felekezeti iskolának és annak a kétszázegyházi egyházközségnek, amely a vármegyében található. Alig 500 lei egyházközségre. A miniszteriumban részben törölték a görög katólikus templom részére beállított segélyösszeget is, ezzel szemben a görögkeleti templom 1 millió 300 ezer leies segélyét érintetlenül hagyták. Egy közigazgatási inspektor a vármegyei tanácstól táviratilag 1500 lei külön honorariumot kért a költségvetés ilyen formában való jóváhagyása körül kifejtett külön munkásságáért. Tudósításunk — sajnos — nem számol be arról, hogy ezt a különös honorariumot megszavazták-e az inspektorok?

Szállítócégek szindikátusa. Timișoara. Saját tud. Érdekeik megvédése és egységes magatartás céljából tizenöt szállító cég szindikátusba tömörült. Elhatározták, hogy az öt-hat kivülálló céget is csatlakozásra szólítják fel, valamint, hogy a szindikátusba egyéb forgalmi vállalatokat is felvesznek. A vezetőségbe kerültek: Elnök: Popescu Marius, alelnökök Vársárhelyi Alfréd és Kohl Henrik, titkár Endre Károly — a Kereskedők Egyesületének titkára — választmányi tagok Angerbauer Jenő és Weisz Miklós, felügyelőbizottsági tagok Tornóczy Lajos, Lux Artur és Schiff Tivadar, ügyész Körner József dr.

* **50 éves, de csak 30 évesnek érzi magát!** Lehetséges-e ez? Kérdezi Ön. Lehet egy 50 éves embernek olyan energiája, életkedve és öröme, mint egy 30 éves embernek? Igenis lehet, de csak ha e korban nem kórozza, mint a legtöbb embert valamely reumás bántalom, köszvény vagy islasz. E bajtól megszabadulhat, csak a megfelelő ellenszert kell megtalálni. Végzet-e már egy kísérletet a Togat-lal? Nem! Mert akkor ma nem volna beteg. Több mint 15 éve e szerrel a legcsodálatosabb eredmény érhető el, még teljesen elhagyott esetekben is. Több mint 6000 orvos elismerően nyilatkozott ezen szer hatásáról reumánál, köszvénynél, islasznál, idegfájdalmaknál és fofájásnál. Togat azonnal segít Oldja a hűgysavat, tehát a bajt gyökerében támadja meg. Tegyen még ma egy kísérletet. A Togat teljesen ártalmatlan a gyomorra, szívre, vesékre és más szervekre. Az összes gyógyszerárakban kapható.

Agyongázolta az autó a keskeny utcán. Saját tud. Tegnap délután a zalau 71-es jelzésű autó, amelyet **Ment Mihály** sofőr vezetett, a Casarmeai utcában elgázolta **Fiel Miklós**. A szerencsétlen ember súlyos sérüléseket szenvedett. A gépkocsi két kereke ment keresztül rajta. Azonnal a kórházba szállították, de életbenmaradásához nincs sok remény. A sofőrt a rendőrség letartóztatta. Súlyosítja a sofőr helyzetét az a körülmény is, hogy a Casarmeai utcán, — amely igen keskeny, — el van tiltva az autóközlekedés.

Pincérháborúság. Timișoara. Saját tud. A „független pincérek szakszervezete” a Capitol-mozgó éttermében éjjel két órakor gyűlést tartott. Cotojman Simon elnök bejelentette, hogy Kutyik Ferenc szakszervezeti titkár mintegy huszezer leinyi beinkasszal tagdíjjal nem tud elszámolni, amiért is az ügyészségen feljelentették. Indítványozta az elnök, hogy a pincérközgyűlés fossa meg tisztétől a titkárt és mást válasszon helyette. A közgyűlésen erre óriási lármát keltett. A legelősebb ellentétek keletkeztek. Volt olyan is, aki a titkár pártját fogta. Rendőri karhatalom vonult ki. A láрма azonban tovább tartott. Csak nagynehezen lehetett a gyűlést feloszlatni. Ezen vagy százötven pincér vett részt.

Hönig
Frigyes
HARANG-ONTÓDE
Arad,
str. Barfüia 10-21.
Alapítva:
1840.
Telefon: 376.

Háromezer leiert elárverezték az autótaxi adóba. Mercurea-Ciuc. Saját tud. A városi autótaxisok terhen igen nagy adóhátralékok állanak. A megcsappant forgalommal nem igen állnak arányban a közterhek és a taxisok fizetni nem tudnak. A kinstárnak pedig jövedelemre van szüksége és az adóbehajtó közegek a legszigorubb utasítást kapták a hátralékok behajtására. Ezért kénytelenek a hátralékosok ellen a legereyesebben fellépni. Pénteken, a közönség népes asszisztálása mellett, állami adóba elárverezték az adóhivatal emberei Borghie Vasile taxitulajdono gépkocsiját. Egyik kartársa vette meg háromezer leiert. A többi taxitulajdono most minden percen várja, mikor kerül a sor rá is?

Vasgárdisták az ítélőtábla előtt. Timișoara. Saját tud. A lugoji törvényszék annakidején öt fiatal ember — nagobbára diák — feletl itélkezett, mivel az illetők a vasgárda tagjai voltak. A törvényszék a rendtörvény alapján a vádlottakat egyenként két és félelv börtönrre és ötezer lei penzbírságra ítélte. Fellegbezés folytán most foglalkozott a timisoarai ítélőtábla az ügyel. **Deak Gyula** rendőrségi vezérfelügyelő-helyettes, aki annakidején a nyomozást vezette, kijelentette, hogy a vasgárda szervezet még igen primitív volt Lugojon. Részletekre nem igen volt hajlandó kitérni és hivatali esküjére hivatkozott. Több védőbeszéd hangzott el, amelyeknek során arra hivatkoztak a védőügyvédek, hogy csak a tények mérlegelhetők, a vádlottak nem követtek el büntetendő cselekményt. **Grofsorean Kornél** dr volt főpolgármester arra utalt, hogy a vasgárda vezetőit is felmentették és hogy nem képezhet vádpontot az alkotmány megváltoztatására irányuló törekvés, mert különben ilyen címen akár Averescu, Gogát, Mihailescu, Manoilescu is el lehetne itélni. **Lungulescu** főügyész-helyettes élesen kikelt az ellen, hogy ki nem forrott ifjakkal akarnak politikai változtatásokat eszközölni. Különb jogi szempontból tulmasznak tartotta a jelen büntetést. Az ítélőtábla június 9-én hozza meg az ítéletet.

Elhalasztott nótadélután. A Dankó-nótadélután, amelyet mára, vasárnapra hirdettek, június 10-én, vasárnap délután 6 órakor tartják meg Oradeaán.

Bebörtönözött kommunisták részére való gyűjtésért bírósági eljárás. Mercurea-Ciuc. Saját tud. **Márk Simon**, **Ritmer Lajos** és **Eröss István** gheorgheni munkások azzal a váddal állottak a törvényszék előtt, hogy elítélt kommunista munkástársaik részére pénzt gyűjtöttek s ezzel bünpártolást követtek el. Az ügyészség később a vádat módosította és a Marzescu-rendtörvényben megjelölt kihágásnak minősítette. A bíróság csak **Márk Simon** taláta bünösnek és száz lei penzbírságra ítélte. Az ítélet végrehajtását, tekintettel a vádlott büntetlen előéletére, a büntető novella alapján felfüggesztette. **Eröss István**, aki jelenleg háromévi börtönbüntetését tölti kommunizmus miatt, valamint **Ritmert**, a bíróság felmentette.

KELYHEK,

ciboriumok, szentségtartók stb. legolesobb beszerzési forrása:

Oberbauer A. Utóda

Magyarország legregibb templomberendező és zászlókészítő vállalata

Budapest, IV. Váci-utca 41. sz.

Alapítási év 1863. Tel. Aut. 83-3-44.
71 éves cég.

Felvételei a minorita rendbe.

Az Erdélyi Minorita Rend felvételi pályázatot hirdet. Felvételt nyerhetnek oly vallásos és kifogástalan magaviseletű ifjak, akik hivatást éreznek magukban a szerzetes papi életre és a szerzetesi életre testileg is alkalmasak. Akik már valamilyen más szerzetben voltak, azok felvételt nem nyerhetnek.

A folyamodványhoz melléklendők:
1. Keresztlevél s megfelelő esetben bérmlási bizonyítvány.
2. Erkölcési bizonyítvány a plébánostól vagy a vallásánartól.
3. Orvosi bizonyítvány.
4. Érettségi bizonyítvány.
5. „Nyilatkozat” a szülőktől arról, hogy kiskoru fiuk szerzetbe lépését megengedik és az ő anyagi segélyezésére ráutalva nincsenek.

A folyamodványok a Minorita Rend Tartományi Főnökségéhez Aradra (Minorita Convent) küldendő folyó évi július hó 31-ig. Akik felvételt nyertek, azoknak ellátásáról és áldozó papokká való kiképzetéséről a Rend gondoskodik. Szerd testvéreknek felvételnél kisebb képzettségű jó magaviseletű ifjak, akik valamilyen ipart tudnak, előnyben részesülnek.

Gyakorlati kommunizmus

Tulajdonképpen mindegy, hogy hol történt. Az is mellékes, hogy kik a mulatságos kis eset szereplői. Mert a rövidke történet olyannyira általános és jellemző, mint — mondjuk — Aesopus állatmeséi. Ha mégis említünk neveket, avval csak a történetke hitelességét akarjuk alátámasztani. Nehány nappal ezelőtt hír jelent meg az egyik cluji délutáni kis napilapban, amely arról számolt be, hogy a 83-as káoszárnyában levő hadbírósgai fogdában levő kommunista letartóztatottak, nevszerint **Markovits Mihály**, **Oltean Nicolae**, **Stanese Ioan**, **Popa Augustin**, **Bojan Pál** és **Magyarosi István** meglepő kéressel fordultak a fogház igazgató-ságához. Azt kérték ugyanis: engedje meg az igazgatóság, hogy ők a hazulról kapott ételleket egymás között, testvériesen, megoszthassák. Bevalljuk, meghatóttan olvastuk a hírt, amelyben a testvéri szeretet szép példáját láttuk. Valoszinüleg ugyanilyen meghatóttan fogadta a fogház vezetősege is, mert habozás nélkül teljesítette a foglyok kérését. Igen ám, de tovább is szól a mese... Másnap délben meghatóttan a testvéries osztozkodás. Ugy határozottak a foglyok, hogy az etelneműek elosztását az végezze, aki a legkevesebbet kapott hazulról. Mivel **Bojan Pál** csak egy rozskenyeret és hat fej hagymát kapott, a többiek levest, sültet, csirkepaprikást és süteményeket, **Bojan Pálnak** kellett az elosztást végeznie. **Bojan** barátunk avval kezdte ténykedését, hogy a saját ételét egyenlően elosztotta. Mindenki kapott rozskenyeret és hagymát. **Bojan** barátunk úgy osztotta el a sajátját, hogy — önzetlenül — meg is feledkezett sajátmagáról. De... ..de a csirkepaprikást teljes egészében, a sütemények felét, a legjobb húsvévest és egy rud szalámit azonnal félretett a sajátmaga részére. A maradékot azután „igazságosan” elosztotta. Másnap új kérést terjesztettek a foglyok a fogház vezetősege elé. Kérték, hogy maradjon minden a régiiben. Visszavonják előző napi kérésüket. Nekik többet nem kell osztozkodás. Így bukott meg az „Elv” a fogház kis kommunista társaságában. (d. j.)

Valea-Crisului, jud. Treiscaune, a sátmari Irgalmas Nővérek vezetése alatt álló gróf Kálnoky intézet felvesz a jövő iskolai évre elemi iskolába és ovodába járó leány- és fiu növendékeket. Prospektust, válaszbélyeg ellenében készségi küld az előljárásig.

Meghalt Bura Károly, Ferenc Ferdinánd cigányprimása. Budapestről jelentik: **Bura Károly**, az Erdélyből elszármazott és a rádióból is jólismert cigányprimás szombatra virradó éjszaka hirtelen meghalt. **Bura Károlynak** pénteken este még játszani kellett volna a budai **Ketter** étteremben, ahova azonban már nem tudott elmenni, mert rosszul érezte magát. Orvost hívtak, aki megállapította, hogy szívűtőérelmeszedése vett erőt rajta. Orvosa rendelkezésére kórházba szállították, ahol este fél 11 órakor meghalt. 53 éves volt. Az elhunyt cigányprimás öccse, **Bura Sándor** kijelentette, hogy a bátyja után hátramaradt díszokleveleket, a Mussolinitól és Hoovertól kapott kitüntetések a Múzeumnak ajándékozza.

* **Az osztálysorsjáték igazgatósága** küldi, hogy a munkatervi miniszterium 19.945. szám alatti rendeletével engedélyezze a sorsjegyek mal, vasárnapi árusítását is, tekintettel arra, hogy a másodosztályi húzása ötödikén és hatodikán, kedden és szerdán lesz.

Bánsági nagyvásár. Timișoara. Saját tud. Az úgynevezett pünkösdi nagyvásár, amelyet most tartottak meg, meglehetősen kínálat mellett, kevés vételt eredményezett. Vevők és eladók a penzhiány miatt panaszkodtak. Az állatpiacon az ökrök párja 6500—9800 lei volt. Tehén borjuval 4500—5500 lei, lovak pedig általában 4000—8000 leibe kerültek darabonként. Olaszországi exportra hat vagonra való ökröt, bécsi exportra két vagon vágni való lovat vásároltak. Bucureștibe is vettek lovakat. Az első napon mindössze nyolcszáz járulatot irtak át. A kirakodóvásár igen gazdag volt, az árak is mérsékeltek, csak vétel volt kevés.

Dolgozott a székely virtus. Mercurea-Ciuc. Saját tud. Antal Péter lunca de mijloci lakos több társával, szóváltás közben, félholtra verte **Tankó János** odaváló csángó gazdát. Antal Pétert harmadmagával behozták az ügyészségre. Tankót pedig a kórházba.

A ma legidősebb könyve

Varga László S. J.

Uj társadalmi rend felé

Ára 25 lei és porto.

Kapható az Erdélyi Lapok könyvostálvánál.

Mult és jelen

**Jegyzetek: Szontagh Jenő: Arc-
képek I. Ferenc József korából
című könyvének margójára**

Minden ember szívesen tér oda vissza, ahol egykor jól érezte magát s örömmel gondol arra az időre, amely boldog emlékeket ébreszt föl benne. Szontagh Jenő is így van valahogy a ferencjózsefi idővel. Szépnek látja, szinte visszakívánja, mert szereti, mert számára és azok számára, akik közel állottak hozzá, munkát, derűt, biztonságot, emelkedést és sok-sok örömet jelentett ez a kor. Ha végigolvassuk a könyvet, minket is elfog ez a nosztalgikus vágy. Mi is szívesen állunk meg ennek a kornak monumentális alakjai előtt; csodálattal párosult tisztelettel tekintünk fel rájuk s hajlamosak vagyunk *fájdalommal* konstatálni, hogy halálukkor „magukkal vitték azt a világot, amelyhez még csak hasonló sem lesz soha”. Szontagh Jenő nem magyarázza meg, hogy érti ezt a kitételét. Valószínűleg a kor zavartalan békéje, gondtalan derűje, a haladás és gazdagodás tempója, — a *mind-jobbban térthódító* munka örökszép himnusza, a *biztonság*: létben, célban és eszmékben tették számára ezt a kort ilyen értékessé és kedvessé. Ebben egyetértünk vele és egyformán fájlanók, ha ezek a nyugalmas, érdekes évtizedek nem térnének többé vissza. De ha a kor nagysága és nagyszerűsége akar felrémlelni a közelmúltból könyvében, egy talán *kisebbrendűnek* itélt mával szemben, — akkor nem tudnánk neki igazat adni. Mert a *korok nagysága nem mindig esik össze azok szépségével*. Sőt! A vajudó, ujló, születő korok a legtöbbször tele vannak zűrzavarral: bűnnel, bajjal, salakkal és szenvedéssel; de nagyságuk, nagyszerűségük és rendkívüliségük elvitázhatatlan. A csendes tó vize tiszta. Nem mintha nem volna salakja. Csak nem kerül felszínre. A háborgó tavak vize félelmetes erők játékát mutatja, ha iszapos is. Riasztó és fenséges egyszerre.

Tisztánlátó szemmel, elfogulatlan, helyes ítélkezéssel így tudjuk összemérni két egymástól különböző kor embereit is. Tagadhatatlan, hogy a ferencjózsefi idők nem szűkölködtek nagy közéleti férfiakban. Egymás mellett, egymás nyomába lépve — kiválóbbnál-kiválóbb politikai egyéniségek szolgálták, *annak a kornak legnagyobb uralkodóját*: I. Ferenc Józsefet. Az is tény, hogy ezek a politikusok nemcsak rátermettség, hanem *femkölt gondolkodás, kristálytiszta jellem és ép erkölcsi érzék* tekintetében is lenyűgözően hatottak kortársaikra s örök példaképül szolgálhatnak azoknak, akik a népvézetés és kormányzás terhére viselik vállukon. De összemérve őket az utódaikkal, nem szabad szem elől tévesztetni azt, hogy nekik könnyebb dolguk volt, mint a maiaknak. *Zavartalan, kényelmes esztendőben; túlfokozott, a mindennapok eleven hűs- és vér életéből feltörő szenvedélyektől nem háborgatott közéletben lehetett és lehet szép dolgokat alkotni, töretlenül állni és felnőni a történelmi nagyság csücskéig; de helyt állani akkor, alkotni és kormányozni ott, ahol és amikor reng alattunk a föld, ég körülöttünk a világ, amikor feneketlen lelki és erkölcsi örvények szélén táncoltatja a kétségbeesett társadalmat az a sátni valami, amit köznyelven *válságnak* nevezünk; ehhez kell igazi erő és férfiaság!* Talán több is, nagyobb is, teljesebb is — amazokénál.

Szontagh Jenő könyve kilenc-tíz arcképet rajzol meg I. Ferenc József korából. Ferenc Józseffel kezdi s Tisza István gróffal végzi. Nem életrajzot ír, mégiscsak nem is jellemképeket fest. Csak emlékeket rögzít meg, személyes élményeket beszél el. „Távol áll tőlem — írja maga is elsősorban, — hogy azt képzeljem, hogy csak féligmeddig jellemrajznak számító képet tudok adni alakjaikról. Személyes emlékezeseket írok le, abba a világításba állítva az egyeseket, ahogy én láttam őket”. S ez a könyvnek legnagyobb érdeme és értéke. Sok olyan dolgot tudunk így meg annak a kornak szereplő, nagynevű politikusairól, amik az eddigi életrajzokból hiányoztak. Sok olyan vonással bővül a történelmi arckép, amelyekről eddig nem tudtunk, vagy ha tudtunk is, nem láttuk ilyen plasztikusan, élethűen. A *politikus mellett így ismerjük meg az embert*; a közéleti harcos merev árca alatt: a szelíd férjet, jóbarátot és gondos családapát. Így lépnek közelebb hozzánk a mult történelmi

Igen, Uram, ma milliomos lehetne!

De mégis szegény maradt. Tovább fog küzdeni a nyomorral, mert nem akarta megújítani az I. osztályu sorsjegyét.

A második osztály huzásánál a szám, amely az övé volt, két millió leit nyert!

Nézzé, milyen elkeseredett most és gondoljon arra, hogy azonnal meg kell újítania sorsjegyét. A szerencse állhatatosságát követel meg és meg kell neki adnia ezt a szerény elégtételt, a gazdagság perspektívájáért, amelyet az nyújt Önnek.

**VEGYEN ÚJ SORSJEGYET
UJITSA MEG RÉGI
SORSJEGYÉT!**

**A román állami
osztálysorsjáték**

Már csak percek választják el a milliós nyereseménytől.

Siessen a

BANCA ILIESCU S. A.-hoz CLUJ

Vegyen vagy ujítsa meg sorsjegyét. Képviselet: Oradea, fióközlet, Strada Avram Iancu 14. szám.

nagyságai s így tudjuk most már nemcsak tisztelni és megbecsülni, hanem *meg is szeretni* őket. A történetírók is sokat tanulhatnak a könyvből. Felhasználhatnak belőle olyan epizódokat, kimásolhatnak olyan jellemvonásokat, amikről eddig csak a jóbarát tudott. Megtévesztéstől nem kell tartaniok. A szerző jelleme, igazságszeretete s az a szoros hivatali és baráti viszony, amelyben velük élt, kezeség arra, hogy jól ismert mindent s amiket alakjaikról megtudott, azokat hűen is tolmácsolja.

I. Ferenc József és Tisza István gróf mellett, Ferenc Ferdinándról, gróf Zichy Nándorról, gróf Khuen Héderváry Károlyról és Wekerléről emlékezik meg a szerző hosszasan. Szavaiból, az emlékek összeválogatásából s az előadás módjából nemcsak nagyfokú tisztelet, hanem igen sokszor szinte *rajongó szeretet sugárzik*. Egyedül Ferenc Ferdinánd az, akivel szemben szeretetét nem árul el. Nem is csoda. A tragikus véget ért egykori trónörökös nem tudott, talán *nem is akart* szeretetét ébresztetni maga iránt a magyar szívekben. Az emlékezesek tárgyilagossága mellett bizonyít

azonban az, hogy még róla is — mint emberrel — sok szép és rokonszenves vonást tud megörökíteni. Nagy kár, hogy az átölelt kor többi nagy alakjairól nem emlékezik meg a szerző. Akármilyen röviden is. Milyen szívesen vennők, pl. ha gróf Apponyi Albert és gróf Andrássy Gyula portréját is megtalálnók a könyvben. *Egyikőjük sem volt kisebb a többiekénél* s ha sikerültek és közszereplésük a kormányzásban nem is volt olyan pregnáns és tartós, mint a Wekerléé és gróf Tisza Istváné, egyéniségben, jellemében és nagyságban semmivel sem maradtak ezek mögött. Bizonyára gondolt erre a szerző maga is, mert a sorok között többször megemlékezik futólag róluk s azt, hogy önálló cikket nem kerekített róluk, azzal magyarázhatjuk, hogy a velük való kapcsolat sokkal lazább, a hozzájuk fűződő barátság sokkal kisebb volt, semhogy arcképet tudott volna róluk festeni. — ahogy maga mondja — személyes benyomások, megfigyelések alapján.

Erdemes volna most még egyet és más idézni a könyvből is. Különösen Ferenc Józsefről és Wekerléről. Mert ezek a képek a legeredetibbek és a legteljesebbek. Sajnos azonban, ennek a cikknek keretében, erre nincs hely. Mődját fogjuk azonban ejteni annak, hogy az *Erdélyi Lapok* olvasóit a könyv egyes jellegzetesebb és érdekesebb részével megismertessük. Mert — s ezt a szerző külön érdemének tudjuk be — *az emlékek eredetisége és pompásan karakterizáló volta nem egyedüli kiválósága a műnek*. Mondanivalóit oly kedvesen, oly iróli rátermettséggel és bájjal adja elő a szerző, hogy könyve szórakoztató olvasmányként szinte irodalmi csemegének is számít.

Dr Léber János (Budapest).

IJJAS ANTAL

Ara 55 lei
és porto

**Szienenai
legenda**

regény.

Kapható az Erdélyi Lapok könyvosztályánál.

Isten lépései a történelemben

Ma: *Bradi Zoref*

Sokan a „katolicizmus“ kifejezést olyan hangsúllyal, olyan mellékértelmezéssel használják, (néha maguk sem tehetnek róla), mintha ez az „intézmény“ is olyan volna, mint az emberi alkotású vallási, filozófiai, vagy szociális rendszerek. Tulságosan is összekeverik a látható egyház berendezkedéseivel, emberi alkotásaival, az örök és változhatatlan elveket. Pedig ezeket nem kell és nem lehet reformálni, nem szorulnak kiegészítésre és nem hasonlíthatók össze semmivel ezen a földön. Mert hiszen a Katolikus Egyetemes Egyház maga a Corpus Christi Mysticum, Krisztus Titokzatos Teste. Vagy elfogadom ezt életem alapjául, vagy pedig csak botorkálok a sötétben még akkor is, ha névleg, testileg ehhez a katolikus egyházhoz tartozom.

A katolicizmus, azaz a kereszténység senkivel és semmivel nem azonosítható, nem függ gazdasági berendezkedéstől s lehet, hogy a szovjettermelés mellett is megállná a helyét; nem függ államformától, arisztokratikus, demokratikus, monarchikus, vagy köztársasági berendezkedéstől. A legnagyobb bünt azok követik el, akik a kereszténységet kapcsolatba hozzák bármilyen, földi mulandó, végeredményében neveléses dolgokkal, hiszen nincsen e világon *egy valamin kívül* semmi se, amit egy szél, egy vihar, egy forradalom visszavonhatatlanul le ne dönthetne. Krisztus halála óta az emberiség e Corpus Mysticum körül forog, a történelem bizonyágtétel Krisztus mellett vagy ellen; harmadik út nincsen, a kereszténység igájában vagyunk, ájtárta civilizációnkat, kulturánkat s mi ezt nem is vesszük már észre. Annnyira mélyen bennünk van, hogy mindaz, ami rosszat hirdetünk, csak elfajzása a kereszténységnek. A Sátán nagyon ért hozzá, hogyan tévesszen meg bennünket, erebnekekkel, ellenpáppakkal, de kereszténynek látszó elvekkel is.

Természetes, hogy az a szellem, amely Krisztusból az egyénen keresztül az emberi közösségbe sugárzik, a társadalom és az állam számára rendszeres formákat is alkot. Ezek a formák azonban nem merevek, alakulásuk módja változékony. „*Mi nem csinálhatunk kódexeket, nem vagyunk kódifikátorok*“ — mondotta Prohászka. — „*Egy kódex van csupán: az evangélium*“. A katolicizmus nem a keresztény párt, nem egy szerzetesrend, nem a szociológia, az etika, a dogmatika, hanem mindez együtt s mindennek élén áll az első parancsolat: Szeresd a te Uradat Istenedet és csak Neki szolgálj. — Mi és mindazok, akik katolicizmusról beszélnek, hajlandók ezeket az esszenciális dolgokat elfelejteni. Tanácsokat osztogatnak, hogy az egyház legyen liberális, legyen autoritativ s akkor majd tetszeni fog nekik az egyház. A katolicizmus először együttesen liberális és autoritativ, másodsorban pedig a katolicizmus, *mi is vagyunk, bennünk van, tőlünk függ, hogyan érvényesül* Krisztus parancsa az élet különböző körülményei között s a különböző korokban.

A hitszakadás után kezdődik meg a kereszténység, a keresztény ember legnehezebb kora. A fogalmak összezavarodnak s a kereszténység jogán, Krisztus hirdetésének címén megkezdődik a nagy küzdelem, amely odáig vezet, hogy a kereszténységet *desztillálják* gyököt vonnak belőle és saját fáttyuhajtásaival méregetik össze. A nagy egységet szétbontják és külön kezdik hirdetni az emberszeretetet, külön az erkölcsöt, külön a művészetet, külön a jólétre való jogot anélkül, hogy mindent a nagy Unum-ba foglalva, az Isten szeretete lebegne fölöttük. Együttjár ezzel az is, hogy azok a keresztények, akik gögből nem akartak fejet hajtani az isteni parancs valamelyik tétele előtt, *menedéket találtak azoknál az elveknél, amelyek a kereszténység lecsapódásai, fáttyuhajtásai voltak*. Mindegyikben volt valami keresztény elv, mindegyikben megcsillant Krisztus szelleme, de nem volt az egész, hanem csak részecske.

Igy születtek meg a mindenféle *izmusok*, amelyek tökéletesen kielégítették egyideig az emberiséget. A katolikusok pedig elfeledkezve Krisztus tanításáról, nem igyekeztek, hogy Mesterük szellemét érvényesítsék. A világban akartak emelkedni s szolgálójává tették a

Corpus Mysticumot ezeknek a fél és háromnegyed kereszténységeknek. Betetőzése volt a Misztikus Test szétszakításának a XIX. század (s a XX. is még sok tekintetben). A hitszakadással, az egység megszűntével elindult kereszténytelen keresztény eszmék a végsőkig kiéleződtek s a liberalizmus, individualizmus és materializmus korszakában az Egyház nem volt egyéb, mint „*idejét mult középkori csökevény*“. Saját fáttyai lázadtak fel ellene és mondták ezt róla. Részekre bomlott, az örök, oszthatatlan, el nem muló tanítás s szinte végsőkig beteljesedett: kockát vetettek ruháira és elosztották.

A szétziláltságból most megyünk a rend felé s a *katolicizmus most kezd újból kiemelkedni a gettóból, a felekezeti látszattól*. Az elmúlt korszak a gög és az önzés s átáni magaslátára emelte az emberiséget. Bennünket is felvitt az ördög a hegyre és megkísértett, csak-hogy mi, mint annyiszor, elfogadtuk, amit kínált. Mindenütt uralkodni akartunk és így megfélemezte az arról a Testről, amelyet éreztünk, mindegyikünkért külön-külön, mindennap felfeszítenek. „*Veletek vagyok a világ végezetéig*“ — s minékünk nem kellett.

Közben azonban titokban s elrejtve működtek más erők is. Most egyszerre kezdjük látni s értékelni őket, most jövünk rá például XIII. Leóra is. Jellemző, hogy míg a Rerum Novarumot megjelenések elhallgatták, *negyven év múlva*, egyszerre száz és száz kötetből álló irodalma lett. Filozófiában, idealizmuson keresztül érkeznek el a skolasztikához, Bergsonon át a spiritualizmushoz, s ellenkezője történik annak, ami évszázadokkal ezelőtt megindult, hogy az emberiség kárhózatának utjára, anarchiába vezessen: akkor a kis erők megindultak az óceánból s *ki akarták meríteni*; most megfordítva történik: lömpölyögve, minden utjukba álló akadályt ledöntve, áradnak, zúgnak bele, vissza az egyetlen nagy Óceánba. Mindenünnen halljuk a jelszót: „*totális*“ (mindent egybefoglaló) megoldás. „*totális*“ állam. *Ezek a mi hangjaink, ránk emlékeztetnek*. Hiszen a „*katolicizmus*“ fogalma éppen az, amely szintén az „*egyetemességet*“, vagyis a mindenre kiterjedő egybefoglalást jelenti. A „*totális*“ jelszavak ugyan még idegen istenek előtt hódolnak és sok harcunk lesz velük, de nem kétséges, hogy az anarchiából való kimenekülés, a nagy egység felé való vagy Krisztus felé, a Corpus Mysticumba sodorja őket. Ugy érezzük, hogy egész vajudó korunk máris annak a heroizmusnak a jegyében él, amely nem számít, hanem magát kockáztatja. Még korántsem érkezett el az igazi heroizmus megvalósításáig, de összezavarva pogány, liberális, ateista ele-

NOVOTNY

**TURNATORIE DE CLOPOTE
GLOCKENGIESSEREI
HARANGÖNTÖDE**

TIMISOARA

Fabrica. Str. Lunei 4.

mekből, mégis *vágyakozik*.

A katolicizmus új fordulóhoz jutott s ez nagyobb évszázadok óta valamennyinél. Schütz Antal írja: „*Bizonyos, hogy ez a nemzedék nagy világtörténelmi válság kátyujába került. Az Egyház minden jel szerint kint van már abból a nagy hullámvölgyből, amelyekbe a XIV. század vége óta sodródott. De mikor Isten jár a történelemben, egyik lépést a másiktól sokszor évszázadok, sőt évezredek választják el, és ki tudja, mikor válik történelmileg és szociológiailag is jól lemérhetővé a hullámnak hegy felé emelkedése*“. Bizonyára nem éri meg e nemzedék a megnyugvás jeleit s csak a kevesek vannak tisztában vele, hogy a XIV. század s a mostani kor, valahogyan kapcsolatba kerülnek egymással.

Ez nem jelenti, hogy „*felismerve a történelem vonalát*“ bizzunk mindent Istenre. Szent Ignác szava érvényesül ebben az esetben is: Ugy cselekedjél, mintha minden tőled függne és úgy bizzál, mintha semmi sem tőled függne. — Ime tehát nem kell az új teóriák után futnunk, hanem csak tovább kell követnünk a irányt, ahogyan kétezer éven át meg volt szabva. Eppen most kell megerősödnünk, hogy a részecskék jobban hozzánk találjanak. A katolicizmus most lesz ismét az, amire rendelkezve van a kereszténység. Nem kell külön világnézetekhez menekülni, ha a hazát, ha a szegényeket, ha az igazságot akarom szolgálni. Nem kell liberálissá lennem, hogy liberális legyek, nem kell szociálistává, vagy bolsevistává lennem, hogy a szociális igazságokért küzdjek, nem kell nemzeti szociálistává válnom, hogy a haza értékével tisztában legyek. Egész egyszerűen *katolikus* kell lennem s van zsinórmértékem, biztatóm, fegyverem. De Krisztus követőjévé lenni, hogy mindent megtegyünk, ahogy parancsolta: nehéz. Többet kívánt, mint amit a katolikus szó alatt értenének. *Szentnek kell lennem*. Ez a katolikus program az egyénre és a világra.

A nagy viláfordulón, a mindig megmaradó és meglevő bűnök mellett, hiszen az áteredő bűn terheli emberi természetünket, két nagy bűnnel kell megküzdeni a Corpus Mysticum tagjainak. Ez a két nagy elv egyéni és állami életben egyaránt érvényesül s az egyik a gög, a lemondani nem akarás, a másik a pogány heroizmus. Az előbbi is „*örök bűn*“, de míg megfelelő korokban itt-ott bujt ki az egyénből, ma egy egész korszak jellemzője, bélyege még. A liberálizmus és kapitalizmus túlnagy étvágyat csinált s az egyik oldalon nem akarnak lemondani a gögről, a másik oldalon pedig *meg akarják kóstolni* ezt a tiltott gyümölcsöt, amelytől nemcsak az Isten, de a hatalmasok is eltűntek őket.

Csodálatos, hogy azok a felszabadító forradalmak például, amelyek a közelmultban is ki akarták emelni az embert a pénz rabizoltságából, csak a *más* ember pénzének uralmát akarták megszüntetni az egyén felett, anélkül, hogy az aranyat *magát* detronizálták volna. A proletárdiktatúrák Európában azt mutatják, hogy a *jólét éhsége* döntött, nem a felebaráti szeretet. *Nem a lemondással kezdődött a szociális probléma megoldása*. Az atomizált individualizmusban minden ember valóságos kis várrá urasodott s ma megvetik az alázatot, mindenki arra törekszik, hogy minél többen legyenek alatta.

A pogány heroizmus pedig már reakciós jelenség s ebbe is belejátszik a gög. Elismer már egy hatalmat maga fölött, *egészre* törekszik, de egyelőre még bornit s a Sátán két kézzel kapott rajta, hogy az Isten helyett újra csak a bálvány felé vezesse. Ők már beszélnek lemondásról, de a szeretet csak a bajtársiasáig jutott még el s az anyagi fogalmakhoz szokott szegény ember egyelőre vért áldoz s értelmetlenül áll a Láthatatlan előtt. Hisz már, de egyelőre még csak embernek. „*Még gyáván bujlik el egy ilyen Isten-pótlék karámjába az állam, a etalizmus, a paragrafus erkölcsötora alá*. — írja Balla Borisz. — Nem gyermeke a végtelen Istennek. Nem látják a bajba jutott részekből az Egésznek értelmét, nem látják a fától az erdőt, a füsttől a lángot és az anyagtól az Istent. Az új kor azonban ismét az egészért küzd s benne a legjobbak jól tudják, hogy ez az Egész, ez a Teljesség, a végtelen Isten betöltő fogalma nélkül, csak látszat-egész, látszat-teljesség“.

A Corpus Mysticum tagjai most tudatosan és öntudatlanul e két nagy bűn letörésére indulnak. Fegyverük nincs és rá gondolnak azokra az alázatos életű példamutatókra, akik a mult évszázadban rejtették el magukat, hogy ma mint szentek tündököljenek. XI. Pius pápa majdnem valamennyi ezévi szenttéavatási be-

szédében erről beszélt. Soubirous Bernadette-nek, az egykori lourdesi kis páztorleánynak a szentléavatásakor ezeket mondta:

— Az új szent azt mutatja meg nekünk, amit a világ megvet és lenéz; a rejtett életet, az alázatos életet, az önmagunkról való lemondást, amely egyike a legnagyobb leckéknek, amelyet a Megváltó adott nekünk, mikor így szólt: „Vegyetek példát rólam, aki szelid és alázatos szívű vagyok”. Az evangélium ebben a lényeges leckében foglalható össze. Ez a keresztény élet célja és a Megváltó utmutatásainak értelme. Az alázatosság érzése, amit ő hozott a világba, tökéletesen ismeretlen volt a pogány világ előtt, amit még most is tapasztalhatunk azokon a vidékeken, ahol nem ismerik az evangéliumot, vagy meg vannak mélyelve a különféle tévedésektől és borzalmaktól. Szent Bernadette is azt a nagy leckét

jött megmutatni a világnak, egy világnak, ahol a lélek göggye durvul, a keménység uralkodik és az alázatosságot megvetik.

Ime, az alázat utján fejlődik ki a katolicizmus, alázat a belseje és az arculata s nem a külön szociális, társadalmi, nemzeti és más programok a fontosak benne, hanem egyedül ez. Mert aki Isten előtt alázatos lesz, az nem zsákmányolja ki alattvalóit, ha király, uralkodó, vagy munkaadó és nem gyűlöli a másik népet, mert Isten büntetéséből véletlenül más nyelven beszél. Sokan fecsegnek a katolicizmusról s védik, a legtöbben pedig, mint mondtuk, intézménynek nézik csak, holott a lényeg itt van, a Krisztus felé közeledő alázatos lélek, aki kegyelmi életet él s így hal, sugárzik, hódít, nagy beszédekkel, programokkal erősebben.

Pasquino hallgat...

A híres „beszélő szobor” négyszázévi karrier után némult el. Pasquino és fantomegyüttese ma Róma legártatlanabb lakói

Róma, május hó. Ugyszólván mindennap elvezet az utam Pasquino mellett. A Piazza Navona felől a korszóra áramló forgalomban, Róma tavaszi színes elevevényében oly esetlenül áll ott az utcasarkon, hogy már csak ezért is feltűnik az arra járóknak. Torz vigyorgásra merevült fantomarcát évszázadok óta égeli a tűző déltálati nap heve, mellőle palatásorokat és nemzedékeket sodort a feledés normályába a kérlehetetlen élet. Pasquino ellenben még mindig a régi... rendületlenül kitart állomáshelyén, a Palazzo Braschi (v. Palazzo Orsini) sarkán. Valamikor ugyan a Tiberis mélyére szeretnék volna mindenáron vetni, de ez még Pasquino hőskorában volt, mikor is titokzatos kezek az éj sötét leple alatt versescédulákat agattak rá, amelyeken másnap fél Róma kacagott, fél Róma pedig bosszankodva harapta az ajkát.

Ez az idomtalan szoborroncs közel négy évszázadon keresztül Róma városának legmerészebb és legszókimondóbb fóruma volt. Minden kiemelkedőbb közéleti eseményhez hozzászólt. „Pasquinátái” szinte külön műfajt képviseltek. Latin vagy olasznyelvű versoraiban a hivatalos véleménynyilvánítástól érhető okok miatt fázó pletykamesterek, protekcionélküli fűzfapoéták, ép úgy megszólaltak, mint az anonimitás büntethetetlen szentenciáit kedvelő főurak vagy a nép fia. Törvénytörés, kinevezés, szívügy, fürdőprobléma, adó visszaélések... ami csak elképzelhető az Urbs falain belül, átment Mastro Pasquino rostáján. Találó rigmusai nyomán nem egyszer kínos fészkelődés támadt a főuri paloták bársonyszékeiben. Az állandóan éber és állandóan makacs csöcselék elszántsága mentette meg nem egyszer a sok mindent összefecsegő Pasquinót a Tiberis hús hullámaiktól...

Minden könek története van...

Az Örök Város minden kövéhez emlékek, legendák fűződnek. A világszerte ismert remekműveknek s az egyszerű, ormótlan faragványoknak egyaránt története van. Mastro Pasquino szintén érdekes előélettel dicsekedhet. Több buzgó régész össze is akasztotta miatta a tengelyt. Abban még mindannyian egyetértenek, hogy Pasquino eredetileg valamelyik császárfürdőben díszleghetett, mint egy gyönyörű márvány szoborcsoport főalakja. De hogy kit ábrázolt Pasquino barátunk, azt már nagyon bajos lenne eldönteni. Van, aki Hector ellen küzdő Ajaxot, — vagy legalább is Ajax ellen küzdő Hektort látja benne (!); más a gyilkolásra készülő Herkules félelmetes alakját idézi láttára; némelyek szerint Menelaos volna, abban a helyzetben, amint Patroklos élettelen tetemét kivonszolja a küzdőtérrel... Szerencse, hogy aránylag kevesen török fejüket e nagy titkon, mert különben — Pasquino személyazonossági adatainak megállapítására — az egész antik római és görög mythológiát mozgósítanák... Elég az hozzá, egy szép napon a pompás gladiátorszobor — amelyet az idő vastoga immár kikezdett — B-listára került: az újjavilásra szolgáló kötőelemek közé dobták. (Hány mestermű alussza azóta is álmát a római utak mentén!) A kiseleztezt szoborcsopok háta ezer esztendőn át érezhette a déltálati forgalom súlyát. Kövezetbontás alkalmával találtak rá a középkorban. Jó ideig az út szélén hevert, ügyet sem vetett reá senki. Ha a körülötte felburjánzó gaz el nem

takarja, ki tudja, nem-e került volna vissza előbbi érdemleges helyzetébe? ... Nemsokára azután egy odavetődő jámbor booi lelegelte a „mentőkörülmenyt”, mire a szemfüles parionel ifjuság — borra való reményében — felvitte a szobrot a városzerte ismert és nagyra-becsült műgyűjtőhöz, Oliviero Carafa biboroshoz. Így került a szoborcsopok a Palazzo Orsini, majd az 1790-ben helyére épült Palazzo Braschi elé. A nevezetes eseményt a szobor talapatába vésett latin szöveg — Carafa biboros áldozatkészégének tanubizonyosságul — így örökíti meg: „*Olivieri Caraphae beneficio hic sum. Anno salutis M. D. I.*”

A „beszélő szobor”.

A római nép mindig szerette a tréfát, élet-eleme az élcelődés. Nagyobb ünnepek alkalmával díszes öltözetbe bujtatták a Palazzo Orsini mellett búsongó rokkant gladiátort. Hol Minerva, hol Apolló, hol meg Jupiter vagy Herkules képében keletet óriási derűtséget. A palota előtt szavalo alkalmi poéták — a mulatság növelésére — reáaggatták „halhatatlan” költeményeik kéziratát, (1509 óta). Különösen kivált az alkalmi versgyártás terén a szemben lakó Pasquino professor; e körülménynek tudható be, hogy a jeles tanférfi elhalálózása után a szobrot — merő huncutságból — öröla nevezték el.

Az ujdonsült Pasquino eleinte — mint kezdőkhöz illik — kifogástalanul viselkedett. Kizárólag klasszikus versformájú költemények jelentek meg nála. Csakhamar azonban revideálta addigi álláspontját. A kezdetben tréfás, enyegő ünnepi szerencsekívánatokat, bölcselkedő szólalásokat gyűnyös élcelődések, csipős megjegyzések váltották fel, ami persze nagy mértékben fokozta Pasquino népszerűségét. Heves küzdelem fejlődött ki az irodalmi és népies, a klasszicizáló és vulgarizáló Pasquino között, amelynek mellékzongéja gyanánt több szakszerű nyilttéri felpozás és fejtörés is szerepelt. Győzött a népies elem, aminek következtében — az olasz temperamentumnak megfelelően — egyszerre megszaporodtak a költők, mégjobban a „pasquináták”. Juvenalis késői unokái kitétek magukért, X. Leó halálakor a csufondáros versek magát a megboldogult egyházfejedelmet sem kímélték meg. Néhány napon át a megkötyagosodott Pasquino az akkor vitézkedő észak-germán pseudoreformátorok kenetteljes dikcióját utánozta, a rómaiak nem esekély mulatságára. Az új pápa — a flamand VI. Adorján — bevonulásához Pasquino olyan kétértelmű megjegyzéseket fűzött, hogy a sok zűldésen és zamarságon méltán felháborodott római bírótisztület szigorú meztorlást követelt. Csak a pápa humánus gondolkodása mentette meg a „beszélő szobrot” a Tiberistől. Persze az udvari jegyzők, iródeák még a házinaplóba is bejegyezték eredeti szöveggel, a jelesebb „pasquinátákat”, amelyek nem egy történelmi eseményre vagy személvre vonatkozólag rendkívül érdekes apróságokat tartalmaznak.

V. Sixtus városépítő terveit is megkritizálta Pasquino. A középtálati belyárvilág sehojsem akart belenyugodni a homályos, szűk sikátorok lebontásába: ám a rendezett közállapotokon kesergő Pasquino mellé csakhamar örök-kerültek s a nyakonsípelt versfaragók üdvös oktatásban részesültek. VIII. Kelemen a „beszélő szobor” elmozdításáról

gondolkozott és igazán kevésen mult, hogy szándékát nem valósította meg. Nem kisebb ember, mint *Torquato Tasso*, a „*Gerusalemme liberata*” világhírű szerzője védte Pasquinót a pápa előtt...

Munkatársak. A fantomegyüttes.

Pasquino azonban korántsem viselte egyedül díszes feladatát. Csak a fővezér szerepét töltötte be. A város különböző pontjain, utcakereszteződéseknél, középületek udvarain több munkatársa buzgólkodott. Így ritka népszerűségnek örvendett a vele szinte egyidejűleg feltűnő *Marforio*, egy kiérdemesült okori vízi-istenség szobra, a kapitóliumi múzeum udvarán. A szenátóri tógát viselő *Aobate Luigi*, a horoshordóbol vízet csorgató *Facchino*, a mindig csak viccelő *Babuino* a fantomegyüttes méltó tagjainak bizonyultak szintén. Természetesen a szepnem is képviselve volt, *Madama Lucrezia* személyében. Szobra Isis valamelyik papnőjének emlékére készült, még abban a régi naiv korban, amikor a kövérség nem tartozott éppen — a szépséghibák közé... Egyébként azonban cseppet sem különbözött a legmodernebb Lukréciaaktól: akit egyszer nyelvére vett, azon maga Poncius Pilátus sem segíthetett többé; a csúfnév mindhalálig rajta száradt...

A fantomegyüttes szentenciái persze eljutottak a falakon tulra, sőt még Hálán kívül is akadtak művelői a pasquinátáknak. Igaz, legtöbb esetben csak díszkreditáltak a római szatirát. Azoknak a szektárius elvakultságban összeállított rosszindulatu gúnyverseknek, amelyek pl. 1544 táján Észak-Németországban meg a svájci kantonokban elterjedtek, (*Pasquillorum tom duo, Basel*) semmi közük nincs sem Pasquinóhoz, sem munkatársaihoz. A római szatira csipett ugyan a személyeken, az egyéni hibákon s ezt nem ritkán túlzásba is vitte, — de sohasem célozta a népek egymásrausztását, a legfenségesebb tanok lábballitprását.

1870 szeptember 20-án Garibaldi „felszabadító” csapatainak bevonulása Pasquino idegeire ment. Társai is elnémultak. A fantomegyüttes annyi fecsegés és élcelődés után nyugalomba vonult s abból bizonyos irányzatú sajtó népszerűsítő törekvései sem mozdították ki... Ma Pasquinóék Róma legártatlanabb és legártavább lakói. Az itt élő 1.100.546 ember közül (legujabb márc. 1-i kimutatás!) senkinek sem jut már eszébe, hogy névtelen leveleket aggasson reájuk. Igaz, hogy a felfokozott világvárosi élet nyugtalanító zűrzavarában annyi probléma izzik, egy-egy embersorsban annyi kérdőjel és minusz zűföldődik össze, hogy hordozásukra Pasquino minden csonka és ép szobortestvérével is hiába vállalkozna...

Kulcsár Kálmán.

Hirohitó japán császár katonai szemlén.

Fotóriporternek ritkán sikerül fényképezőgépe elé kapni a japán császárt. Képtünk egy katonai díszszemle alkalmából egészen közölről sikerült felvétel.

Mrs. Kinley hazájáról...

Irtta: Balla Borisz

Bécs, május hó.

Mrs. Kinleyvel most másodszer nézem meg a Heiligenkreuzi kolostort. Ismerőseink, akik velünk vannak, inkább az apátság külsejét veszik szemügyre; a híres keresztfolyosót s a kútat, boltíveket és köveket, színeket és külsőséget; azt, ami nem lényeges és azt, ami hangulat. Mrs. Kinley később bemegy a templomba. Nyugodtan imádkozik, én figyelem az arcát: a tabernákulum láthatatlan része, amely magában rejti az örök Elfelejtettet, nagyobb vonzóerővel bír számára, mint a műkincsek. A történelmi hangulat, a „turistatudnivalók”, egy roppant multnak minden emléke semmivé válik szemében; ő egy szegény, egy elhagyott Krisztust lát csak. Visszafelé az autótúton néhány szóval elmondja, hogy odahaza, Philadelphióban van egy kis köre Father Forbes vezetése alatt állnak. Az ünnepnapokat úgy ünneplik meg, hogy együtt esznek, egy asztalnál a cselédséggel. Adventben és nagybőjt alatt csak akkor ülnek autóra, ha szegényeket látogatnak. Mrs. Kinley urának hűtőgépjára van s az amerikai asszony a munkások gyermekeinek nevét *kivülről* tudja valamennyit; a kastély parkjában labdaütő teret, és uszodát építtetett számukra. Mrs. Kinley ilyen szavakat használ: „ha nem alázkodunk meg a szegények előtt, Isten mindenünket el fogja venni”. Vagy: „A misére nem az ékszereimet viszem, de azokat a jótetteket, amelyeket egy héten át igyekeztem a szegény Krisztus számára gyűjteni.”

Mrs. Kinley is Amerika. Tudomásul kell venni, hogy ez is Amerika...

*

Es sok csalódás, az undornak, az apátiának, a pofonoknak egész Dunája és Rajnája kell ahhoz, hogy az európai ember, Beethovenel és Pascallal a lelkében, hirtelen elkezdjen vágyódni a Missisipi felé. Nézzünk csak az új világ felé, egy szabad, higiénikus, kaliforniás, tiszta, aquamarinkék, gyermekes és végtelen világ felé — az uszorás Morgan bankárok és a gangsterek foltjain túl, mégis tisztább ez az arc, mint az európai társadalomé. Ha az ember így, néhány hónapja külföldön tartózkodik s alkalma volt sok amerikaival összejönnie, felüldül s álmai Georgia pálmái felé szállnak. Mrs. Kinley körébe vágyik, amely minden régi sallangot levett, amely belülről is új világot kezd most felépíteni, úgy látszik.

Amerika „anyagias civilizációja” azt a civilizációt jelentette eddig, amely egy materialista világrendben még *aránylag* a legbecsületesebb volt. A válság ott túlnyomórészt becsület és romlatlan szellemmel találkozott most. Sokáig hadartuk ezt a szót: „amerikanizmus” s kezdtük észrevenni, hogy az amerikanizmusból majdnem több van Európában; Amerikában csak *Amerika* van... Az amerikai kitermelte a dollárt s juttatott belőle a munkásnak is; hogy legyen miből autót vennie és legyen miből versenyt rohannia a széllal és a sírályokkal a nyomorult robotnapok után, a negyven méter széles, zajtalan, napfényes, végtelen útakon, a Pacific, vagy az Atlanti óceán partján. Az *ottani* amerikanizmus előteremtette a dollárt, az *itteni*, a miénk, irigyen pislogott rá: eladja érte szüzességét és lelkét, művészetét és izlését; felveszi az amerikanizmusnak: nem a férfias, tiszta, naiv, szabadlevegős, egyszerű erejét, hanem a film-Amerikát. Nem a gyárait, hanem a bárjait, nem a munkásokkal együtt dolgozó Fordokat s a mérhetetlen, nálunk meg sem álmított jóléti intézményeket, csak a lélektelen munkát, a Bedaux-rendszert, a mozgó szalagot.

Európának egészen a világháborúig, véreben volt a jobbgátság. Minden, így az amerikanizmus is, az elnyomást segítette feltámasztani, a tömegek kiuzsorázását. A ritmusból átvettük a zörejeiket; a tájszellemből Hollywoodot és nem Virginai erős, végtelen partjait. Az egészséges testből egyedül a testet s nem akaródzott tudni róla, hogy az *egészségesen*

van a hangsúly odaát s hogy abban a maga módja szerint s a maga gyermekes várakozásában — léleknek is kell rejtőznie, ha még latens állapotban is és ha szenvedésnélküli is ez a lélek... Az undorító amerikanizmus gyakran nem volt más, mint a mohó európaiak felvonulása a hatalom és az erő tengerentúli arányai előtt — hotelportás hisztéria, sunyi dollár-les, egy émelygős hangzavar az amerikai nagybácsi előtt. A koldus kedvében akar járni urának és Amerikát üvölt...

S jó európaiat, a szó belső értelmében ma-holnap többet fogunk találni odaát, mint itt, Európában. Nevetséges az individualizmust elfogadni attól a világtól, amely most egy Thornton Wildert termelt, ahol Philadelphiótól pár kilométerre az emberek olyan házakban és erkölcsökkel élnek, mint a May Flower idején. nem maradi népszokásból, de arravaló tudatos kedvből és anellett rádió hallgatva Richard Crooks-ot, vagy Furtwänglert. A „rohanó” Amerikában egymásután alakulnak most a nagy szigorúságú kontemplatív kolostorok, a karmeliták, klarissák és trappisták zárdái; egy katolikus társadalom lelkiélet-mélységének

Túl az óperencián

— Távollevő fiának —

Valaha régen hajdanán
Bohó mesékre nyílt a szám:
„Élt valahol egy boldog ember,
Túl, túl az óperencián...”

Valaha régen, hajdanán
Egy csodálatos kicsi tündér,
Egy aranyhaju kisleány,
S egy ámultszemű kislány
Hallgatták mit mesél a szám:
„Túl, túl az óperencián...”

Valaha régen, hajdanán
Bohó mesékre nyílt a szám.
Elvarázsolt királyleányról,
Kacsalábon forgó kastélyról,
Túl, túl az óperencián...
Es száll a multba, elborítva
Fájdalmas emlékezés,
Virágos sirra hull a jajszó
S egy élet könnye is kevés...
Es kis karácsonya alatt
Egy távoli domboldalon
Talán az óperenciáról,
Kacsalábon forgó kastélyról
Almodik az én angyalom...

S férfivé lett a kis fiú,
Szemében titkos láng tüzel.
Meghódítani a világot
Az óperenciákon is túl.
Lelkének ezer kincseivel
S az álmok örök kergetőjét
Messze vitte egy nagy hajó
Sötét vizeken, felhők szárnyán,
Nagy kék szemében forró vággyal
Egy szebb világról álmódó...

Tavaszi este... gyertyaláng —
Hangok suhannak a szobán:
Élt valaha egy boldog anya.
... Valaha én voltam talán?...
... Mese, igaz se volt talán!...

Komáromnyé Mihelffy Elvira

belső fokmérője ez. A külsőségek robaja mögött szervezkedések, gyűlések, dinamika és akciók háttérben, hallgatagon nő, növekedik Mrs. Kinley birodalma. Amerikaiaknak kell átjönniök, hogy Wilde-nek rendes temetőparcellát juttasson a „hálás utókor” s hogy Balzac megkopott sírszobrát restaurálhassák a Père la Chaise-ben, úgyhogy most legalább felismerhető állapotban van. A Rockefeller-alapítvány nélkül — kérdezzék csak meg az orvosokat — mi lett volna az orvostudományból olyan esetekben, amikor a tudományból végre praktikus embersegítésnek kell válnia. Mrs. Bartlettnek gondja van arra, hogy dollárjain gotikus kastélyt vásároljon St. Malo mellett, Bretagneban. Rendben van, ezeket a gondokat mi is elvállalnánk, de Mrs. Bartlett csak egyszerű mellékgesztusként minden művésznek, ki az évi *Prix de Rome*-ot megnyeri, három hosszú éven át ingyen életet, műtermet és művészi továbbfejlődést biztosít Párizsban s nem kíván mecénási kézsókot érte; a dollár, amelynek krízisét kárörvendve figyeljük, kötelezte rá.

Es nekem nincs erőm ezzel az Amerikával szemben továbbra is megvédeni az európai fölényt. Nem voltam még odaát, lehet, hogy szerelmem a távolság szerelme; mégis, talán öszszel áthajózom s megnézem magamnak. Ki kellene pihenni egy időre ezt a mi mélyérzésű, ezt a mi keresztény felebaráti szeretetben lángoló, ezt a mi idealista Európánkat — az emberre, higgyék el, ráférne... Ha az, ami itt folyik most: kultúra, úgy a kultúremberek, azok a kevesek, akik még vannak, szívesen barbároknak fogják nevezni magukat. Hogyisne — lélek és irodalom és középkori házak és hegyek a holdfényben. De egy út a Grand Canon alatt sem olyan csúnya. Amerikában a holdfény néha bájos giccs, de legalább *hisznek* benne s lélekkel és annyira tele vagyunk már Európában, hogy a Schneider-Creuzot és a Skoda-gyárak kezdenek megélni belőle. Az irodalomban azonban úgy gondoljuk, félpengős szemét van nálunk is annyi, mint odaát a Magazinokban, azonfelül pedig Sinclair Lewis, Sherwood Anderson, Wille Cather vagy Thomson Wilder inkább jelent jövőt, növekedést, szintézist, szellemet és új mozgást, semhogy lelkesedve kelljen nézni, mint rágják továbbra is a Proust-követők és a Gide-mániakusok az európai szellem utolsó belkészlétét.

Hogy ezentúl is van Európa s abban valami? Oh, hogy *ez van*, arról álmódunk és azért élünk, míg élünk; ez a lényeghez tartozik s ugys a miénk. Keresztény kultúrát jelent s őseink vérevel s a keresztység szentségeivel jár — ma már nem egy geográfiai határozótól függ. Kezdjük jobban érezni magunkat a Pierre Lhande szegényes, alázatos kisegítő-kápolnájának oltára előtt, mint a régi barokk-külsőségek nyomasztó súlya alatt, ahol pöffeszkedő turisták hemzsegnének. Egy amerikai tabernákulum előtt ma már a lélek megtalálja „keresztény kultúráját” épügy, mint a kölni dómban. A XIX. század Európa-öröksége, amely most büzlik és oszlik, mialatt puhányok és barbárok kergetik egymást a romok fölött és a romok közt — ez az ál-Európa már nem európaibb Mrs. Kinley országánál. Vágyom a levögöre egy kicsit; neveléséges, de így van: féltem Rooseveltt harcát s féltem azt a másikat, tisztább és gyermekibb fehér birodalmat, a Mrs. Kinley országát. Aki amerikai létére csak imádkozni megy a heiligenkreuz apátságba, míg a többiek, az európaiak csak a *holt köveket* nézik. És a nyolchengeres Dusenbergekocsi, amelyet Mrs. Kinley a templom előtt hagyott...

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZÁLLÓ

Budapest IV. Egyetem-utca 5. (A Belváros központjában).

100 modern, kényelmes szoba. Lifték. Hideg-meleg tolvóvíz. Központi fűtés. Az étterem és kávéházban minden este szalonzene.

Az Erzsébet-pincében egypincér rendszer. — Menü: 1.60 P.

SZABÓIMRE

tulajdonos.

„PUSTOL” • „BINICID”

sváb-, muszka- és pincebogár irtószer egér- és patkányirtószer
Hatása biztos, ára olcsó!

Gyártja: Moskovits Ipartelepek Rt., Oradea.
Kapható mindenütt.

Agrárreform a török világban

írta: Juhász Kálmán

A törökök a Korán jegyében azzal a szándékkal indultak hadjárataikra, hogy az egész keresztény világot megsemmisítsék és ehelyett Mohamed vallási rendszerének, az izlamnak, világuralmát megalapítsák. Ez az eszméjük gyűlölettel töltötte el őket minden ellen, ami a kereszténységnek javára volt. Természetes tehát, hogy amidőn egy keresztény országrész hatalmukba került, nemcsak, hogy nem tartották tisztelőben a legyőzötteknek történelmi jogokból származott magánjogi szerzeményeit, hanem éppen ellenkezően, mivel ezekben a kereszténység támaszait és oszlopait látták, azok teljes kiirtására törekedtek. Megtehették, mert a hatalom az ő kezükben volt. Meg is tették. Nem nézték a peséses leveleket, nem hallották a jogfosztottak jajgatását. Tullatták magukat azokon minden tanakodás és gondolkodás nélkül és hozzáfogtak elsősorban a dologi jog reformjához. Munkájukban nem volt fércmű, hanem oly alapos és lényegbevágó, amint azt a Korán követelte. Nem szorították a létező intézmények átalakítására, hanem fenekestül felforgatták azokat. Egész új kormányrendszer lépett életbe, amelynek rendszabályai nem hederítették a múltat, hanem irányelveket a jelen állapotából és a Korán szelleméből merítették. Fanatikusan történt a munka végrehajtása is.

A Bánságban is megszűnt a régi lakosok mindennemű birtokjoga. A Bánságban az elfoglalt terület egyetemes vallási célokra, a szultánnak, mint Allah helytartójának jutott, akinek akaratát egyedül csak a Korán korlátozta. Ezt a szultáni kincstár (kházina, khászna) kezelte. A megmaradt négyötöd rész a szpáhik közt osztott fel kisebb-nagyobb birtokrészekben. A kisebbeket „timár”-birtokoknak, a nagyobbakat „ziamet”-nek nevezték.

A szpáhik kötelesek voltak ezeknek jövedelme arányában a hadi kötelezettségekhez hozzájárulni és katonai szolgálatot teljesíteni. Így történt, hogy 1663 április havában megparancsolja a szultán a temesvári alajbejnek, hogy az eljött valamennyi ziamet- és timár-birtokosával azonnal induljon Erdélybe és Kücsük Mehmed pasa rendelkezése szerint teljesítsen szolgálatot. Ugyanazon év májusában pedig megparancsolja neki, hogy a temesvári ejalet valamennyi ziamet- és timár-birtokosával siessen Várad védelmére.

Ebben a szpáhik intézménye egyezett az európai hűbérséggel, de más tekintetben lényegesen eltért tőle. Birtoka személyéhez volt kötve és halála után visszaháramlott az államra. Sőt a szpáhi élethossziglan való haszonélvezeti joga sem volt biztosítva, mert birtoka is könnyen változott. Ha kitüntette magát, helyette nagyobbat nyert, mégpedig nemcsak a temesvári ejaletben, amelyben élt, hanem a szultán birodalmának bármely részében. Ha pedig valamilyen hibázott, birtokát elvonták tőle. A timár-hűbértokok cseré tárgyai is lehettek. Abdullah-oglu Ibrahim és Abdullah-oglu Ahmed kérésére II. Murad szultán megengedte, hogy előbbi lippai, utóbbi temesvári timár-birtokát „ugyanakkora jövedelmű” budai timár-birtokért cseréljék meg. Ez arra mutat, hogy a kormány jó szemmel nézte, ha a szpáhi nem kötötte magát birtokához. Utóbbi rendszerint nem is tartózkodott huzmosan birtokán, hanem beszédvén annak jövedelmét, azzal tovább nem toródott. Okszeru gazdálkodásról szó sem lehetett. Nem is lett volna értelme, hogy az ideiglenes birtokos mást, mint rablogzádkodást folytasson.

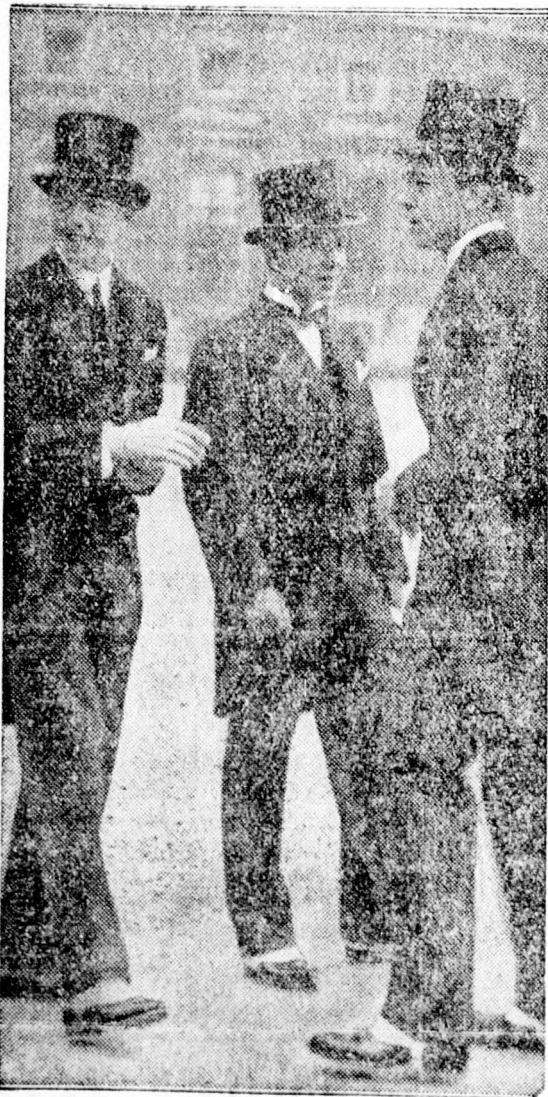
Mivel a régi jogok megszűnésével sok föld uratlanná vált, a szultánok bőven osztogathatták ezeket az értük esengő hűveiknek. Alsóbbrendű tisztviselők, agák és futárok (csauszok) csalfással szintén szereztek ilyeneket. A vitézkedett katonák közvetlenül a szultánhoz folyamodtak. Egy ilyen temesvári szandsákbeli birtok adományozására irányuló kérvény fenmaradt 1690 június 9-ről:

„Felsőleges, kegyelmes szultánom! E szolgáló-
nak (név nincs említve) előterjesztése az, hogy a temesvári szandsákbán, a krassovai járásban Szás nevű faluban és környékén 21.275 akése jövedelmű ziamet, amelynek birtokosa, Kara Ibrahim ennekelőtte elhalálozott s így ziametje megüresedett, én szolgálja pedig a végeken levő emberek közül az elhunytnak rokonságából, a veteránok közül való vagyok s felségéd előtt ismeretes, hogy minden tekintetben érdemes vagyok. Tehát azon kötelezettséggel, hogy sietve

arra a vidékre menjek és a zászlóm alatt összegyűjtendő emberekkel császári szolgálatra fordíthatam igyekezetemet, kérem, hogy az említett ziamet eme szolgálójára ruháztassék és átadassék. A parancs és fermán kegyes szultánom öfelségét illeti. Kelt az 1101 év Ramazán hó 3-án”.

Az eddig kiderített adatok alapján mintegy hatvan oly ziamet- és háromszáz olyan timár-birtokról van tudomásunk, amelyek a szultánok kegyelméből a temesvári beglerbej fennhatósága alatt létesítettek. Adományozásuknál nem a földterület, hanem az akéseben meghatározott évi jövedelem nagysága volt mérvadó.

Birtokot kapott a temesvári ejaletben: 1564 július havában Dsafer pasa; 1565 március 10-én Mehmed temesvári csausz, aki István „erdélyi király” segítségére sietett; ugyanazon év március 26-án Ibrahim-oglu Hasszán bej, aki János Zsigmond erdélyi „király” segítségével vitézül viselkedett; két nappal később, március 28-án Iszkender lippai szandsákbeli timár-birtokos; ugyanez év július 21-én a csanádi bej; 1565 október 4-én a temesvári csausz fia, Mehmed; ugyane napon Iszák, a csausz-bán futára; 1565 december 28-án Ahmed vojvoda fia, aki „Várad vára elfoglalásánál és Szatmár városában egy kiváló hűtelennak a fejét levágta”; 1565 december hó 29-én Sehszuvár lippai timár-birtokos; 1566 ja-

Három fivér — három svéd herceg.

A svéd trónörökös pár három legidősebb fia. Balról Bertil herceg, aki hír szerint nemrégien jegyezte el Julia holland trónörökösöt. Jobbról Gusztáv Adolf, a svéd trón örököse, akinek felesége a Szász-Koburg-Gotha családból származó Sybilla hercegnő. Középen Sigvard herceg, aki fivéréitől eltérően egy berlini kereskedő leányát, Erika Patzket vette feleségül.

nuár 6-án a János Zsigmond segítségére siető Avaz-oglu Mahmud; ugyanaz napon Muszafa, aki „az erdélyi háboruban egy kiváló hűtelennak a fejét levágta és annak pánccélját felöltötte”; három nappal később Hamza-oglu Mehmed, a temesvári szandsákbán, a fenlaki járásban timár-birtokos, minthogy „István, erdélyi királynak segítségével derék szolgálatot végzett”; másnap Jusszuf a temesvári szandsákbán, a cserin járásban timár-birtokos, ugyancsak az erdélyi fejedelemnek nyújtott segítségért; január 19-én Hasszán, „a temesvári ejaletben, a csákovai járásban” timár-birtokos és Ali-oglu Hasszán; 1573 január 9-én a szatmári hadjáratban kitűnt Szulejmán fia Hasszán; 1581 augusztus 9-én a temesvári szandsákhöz tartozó Ofsenicza, Rudna és Dolác falvakban, Ferhad, aki a lippai szandsákbán, Solymos várában „topcsi” volt; 1587 május 5-én Ali-oglu Kászim gyulai szandsákbeli timár-birtokos.

A kormányzó beglerbej önkényesen jeölte ki magának a termőföldek legjavát, amelyeket ugyólván minden költség nélkül, keresztény rab-szolgáival munkáltatott. Turpissága csak akkor derült ki, amikor hadipénzek eliskasztása miatt vonták felelősségre. Evlia Cselebi szerint még a kisebb tisztviselők is rengeteg jövedelemmel rendelkeztek.

A nagyvezírek föméntelen vagyonnal bővelkedtek a temesvári ejaletben. Bizonyítja ezt az emlékükre és nevük dicsőségére tett alapítványok nagysága. Szokoli Mohamed nagyvezír 1573-ban kegyes alapítványokra a temesvári ejaletben levő következő ingatlanokat és ingóságokat rendelte: „A csanádi szandsákbán, Becskerek városában, a Béga folyón négy köre járó malmát, a Becskerek környékén fekvő Elemér nevű falut, a Szöllős nevű földet, az Orlovát nevű földet, 2500 darab juhot, 250 darab pariját, 600 ökröt és 11 bivalyt, a jól őrzött Becskerek városában épített szép alkotású fürdőt, az említett fürdő közelében épített 22 boltot, Temesvár városában levő 5 boltot, a szállóházat, amely 6 boltot és számos lakást foglalt magában, szintugy Rékas városában, a Temes folyón két köre járó malmot. Mindezeket vakuffá tette”, azaz kegyes alapítványoknak szánta.

Még nagyobb Köprülü Mohamed nagyvezír alapítványai a temesvári, jeni és a lippai szandsákbán. Ehhez az alapítványhoz tartoztak többek közt a Maros jobbpartján: Ó-Arad, Gelid, Miketaka, a Maros balpartján, „a temesvári oldalon”: Kisszentmiklós, Ság, Novák és Varjas, Mekka és Medina szentvárosoknak is jutott adomány a bánati nagybirtokosok jövedelméből; odaszállították a temesvári tartományi kormányzótól már régebben lefoglalt Sebes és Lugos váraknak évi 3500 arany jövedelmét.

Ámbár a bánati timár-birtokok, mint kincstári jóságok, tehát államjavak felől csak a szultánok rendelkezhetek és IV. Mohamed 1685 május 7-én a temesvári defterdárnak adott parancsában egyenesen „császári birtokok”-nak nevezi a neki jövedelmező temesi földeket, mégis, a nagyvezírtől felé minden mozzint birtokos saját tetszése szerint rendelkezett jóságáról.

Emellett az erdélyi fejedelmek, a Habsburgkirályok és a nádorok mind a szultán, mind hűbéreseinek rendelkezéseit tekinteten kívül hagyva, e jóságokat, mint uratlan birtokokat szintén tovább adományozták, a régi szokott mód szerint, azaz vagy az adományozott családjának magvaszakadásáig, vagy ennek élete hosszágig, vagy hadi kötelezettségének tartamáig. Rákóczi Zsigmond fejedelem 1607 június 28-án Pancsovai János és Pani lippai szeb katonáknak a temesmegyei Kétfül, Vántelek és Faluhely pusztult birtokokat, Báthori Gábor fejedelem 1609 szeptember 15-én egyes hajduinak Serked, Ferged, Zombor és Tömpös falvakat, 1626 július 11-én Sajti csanádmezei falut, 1628 július 15-én Dézsi Gergely borosjenői harmincadossal a csanádmezei Harmat és az aradmezei Szentmiklós jóságokat, 1635 július 2-án Szászvárosi Cserepes Abraham leányainak a temesmegyei Hasiagh, Sebel, Teez, Gurguria falvakat és pusztákat, I. Rákóczi György fejedelem 1636 június 31-én Borosjenői Tisza György deáknak (Georgius literatus Tisa Makainus de Boros-Jenő, gróf Tisza István öse), 14 falut és pusztát Arad-, Csanád- és Temesmegyékben, 1646 június 3-án borosjenői katonáinak a csanádmezei Perék, Komlós, Kovácsháza, az aradmezei Kurtics, Iherd és Czipán pusztákat, 1647 március 28-án Kis Márton korosszegi hajdukapitánynak a csanádmezei Zombor, Ferged, Pordan, Tömpös s a zarándmezei Kovási helységeket, II. Rákóczi György 1649 december 2-án Fejér Abraham borosjenői vitéznek a csanádmezei Apátfalva és Tóvia pusztákat adományozza.

Minthogy a birtokbaiktatások a lényegviszonyok miatt nem történhettek a helyszínen, a beiktatási parancsokat rendszerint megtoldották azzal a záradékkal: „amennyiben a törököktől való félelemből megtörténhetik” és a beiktatások fogantatosítottak, de — távol a hely színtől. Így gróf Csáky László zolyomi és komáromi főispánt 1645-ben a győri káptalan iktatta be torontálvármegyei birtokaiba, majd 1695-ben hasonló fiát is. Királyi rendeletre iktatja be 1635-ben a garamszentbenedeki konvent Bélteki Pált és Olasz Pált, a csanádmezei Szentmiklós, Pádé, Morotva és Hodics birtokaiba.

SZÍNHÁZ

Az Akárki (Jedermann) előadását tervezik Oradeán, a püspöki kertben. Mielőtt Oradeáról elutazott a Parlagi társulat, Forgács Sándor, a kiváló színész és rendező lépéseket tett az iránt, hogy az idei nyár folyamán színre hozhassa az „Akárki”-t, amelyet két év előtt olyan nagy sikerrel adtak elő a székesegyház előtti térségen. Az Akárki előadását Forgács Sándor augusztusra tervezi, ugyancsak a székesegyház előtti téren, de teljesen olcsó helyarákkal, hogy azok is megtekinthessék, akiknek tavaly nem állott módjukban. Valószínűnek tartjuk, hogy sem a püspökség, sem a hatóságok nem fognak akadályokat gördíteni az „Akárki” művészi szabadtéri előadása elé.

A Parlagi társulat nagy sikere Brassóban. Pénteken este nyitotta meg brassói, egy hónapra tervezett szezonját a Parlagi társulat. Az Ember a hid alatt című drámmal kezdték s mert Brassóban lelkes közönség van, aligha fog a társulat — a hid alá kerülni. Az első estén csak Erényi Böske hiányzott, aki beteg, súlyos légcsőhuruttal Oradeán maradt. Az ő szerepét Bárdi Teri játszotta tehetségesen. Az előjelekből ítélve a brassói szezon teljes sikerrel fog zárni.

Heti műsor:

CLUJ (Ihász—Fekete színtársulat).
Vasárnap délután 3 óra: Fehér orchideák.
— Délután 6 óra: Fehér orchideák. — Este 9 óra: Fehér orchideák.
Hétfőn este 7 óra: Művész est-kabaré és Körösladányi országos hírű szugesztőr fellépte.
— Este fél 10 óra: Művész est-kabaré és Körösladányi.
Kedden este 7 óra: Művész est-kabaré és Körösladányi. — Fél 10 óra: Művész est-kabaré és Körösladányi.

DEVA:
Hétfőn: Nyitott ablak.
Kedd: Kék Duna.
Szerda: Helyet az ifjúságnak.
Csütörtök: Tessék beszállni.

Szerkesztői üzenetek

B. L. Timişoara; K. Gy. Cluj; P. D. Sătmár. Erdéklődtünk a premontrei rendbe való felvétel iránt, a rend perjelénél, akitől azt a felvilágosítást nyertük, hogy ez évben is lesz felvétel, amelyet e napokban fog meghirdetni a rendi elöljáróság. Kísérjük figyelemmel úgy az Erdélyi Lapoknak, mint a katolikus folyóiratoknak legközelebbi számaikat. Egyébként már most is közzétehetjük, hogy mindennemű felvilágosítást megad Kovács Kandik premontrei perjel, Oradea, Strada Episcopului Clorogariu 12. — **K. Gy. Medias.** Romániában csaknem minden nagyobb város területén működik paplanygár. Részletes címjegyzékük a Kereskedelmi és Iparkamaráknál szerezhető be. Mi ilyenre nem vállalkozhatunk. Oradeán két ilyen üzem van, éspedig: Flegmann Ármán, Bv. R. Ferdinand, Casa Vaiszlovich; Fabrica de Paploane, Pasagul „Vulturul Negru”. — **Óz. Z. A.** Végzetlenül sajnáljuk, de A. M. költőteményét, amelynek nagyon szívünk szerint való szép sorai is vannak, nem közzétehetjük, mivel alkalmi versek közlését elveink tiltják. — „Isteni csók”. Beküldött írása még az önképzőköri dolgozat nyújtott sem éri el. Ahhoz, hogy írjon: előbb tanuljon meg jól magyarul. Ha helyesírás: hibák nélkül tud már írni, keressen fel újra cikkkel, mert hitének őszintesége és itt-ott felcsillanó gondolatai szépek. Ajánljuk, hogy olvasson sokat és csak azután fogjon tollat a kezébe, ha már megtisztultnak érzi lelkét s gondolatait a külső batásoktól.

A kiadóhivatal üzenetei

„Előfizető” jellegének üzenjük, hogy szóbanforgó közlemény egyszerű megjelentetési díja 50 lel. Elfogadás esetén, kérjük szíves értesítését, hogy azt leközzölhessük.

A VILÁGIRODALOM

||| LEGSZEBB REGENYEI: |||

SIENKIEWICZ:

VIZOZON (füzve) — — — 90 Lei

VOLODIJOVSZKI UR (füzve) — 90 Lei

A KERESZTES LOVAGOK (füzve) 90 Lei

Kapható az Erdélyi Lapok könyvosztályánál

KERESZTREJTVÉNY ROVATVEZETŐ: CSÜROS EMILIA

16. (117.) SZÁMU KERESZTREJTVÉNY

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15				16							17		
18			19	20	21				22	23	24		
25		26			27				28	29		30	
31		31a		32		33			34			35	
		36										37	
		38				39			40				41
42	43			44					45				46
47		48	49	50							51	52	53
54				55					56		57		
58						59	60			61			
62					63					64		65	
66				67	68			69		70	71	72	73
74			75					76		77		78	79
80		81						82		83		84	
		85						86		87	88		
89	90					91			92	93			94
95													

Beküldendő sorok: vízszintes 1. 36. 95. 58.+függ.53. függőleges 1. 14. 43. 46. 59. és 60. Megfejtési határidő június 15.

Vízszintes sorok:

1 Negyven éve fennálló irodalmi társaság.
15 Magyar ételek készítésénél nélkülözhetetlen.
16 Családunk körében. 17 Fordítva: szenderegés.
18 Híres drámaíró keresztneve. Róla neveztek el a vízsz. 1. alatti irodalmi társaságot. 19 Papírmérték. 20 Egítést betűi vegyesen. 22 Ó, ó, ó. 24 Rend. 25 E-vel, a legtöbb ember büszke rá. 26 Rövidített leánynev. 27 Páros. 28 Házállatunk szokta csinálni. 30 D-vel és. 31 Személynév. 31-a Gabona. 33 Közlekedési hely. 34 N-nel szent könyv. 35 Allóvíz. 36 Dráma címe. Irója nevét viseli a vízsz. 1. irodalmi társaság. 38 Nemzet. 39 I-vel fém. 40 Első két betű ú-val háziállat, utolsó három ó-vel ó. 42 Dédapa. 44 Vadász teszi. 45 V. 1. drámaíró színműve. 46 Fordítva olasz névelő. 47 Fordítva: V-vel megsebesült. Utolsó betű nem kell. 51 Határozószó. 54 Híres magyar regényíró. 56 Két szó: 1. régi nemes fém, 2. folyadék. 58 Ford. H-val a vízsz. 1. elnöke. (Függőleges 53. a keresztneve). 59 Francia apród mássalhangzó. 61 Két szó: 1. Felhősödés. 2. Keserű. 62 „Ót” németül + s. 63 Ford. Színelőadásoknál igen fontos személy. 65 Déli növény (a = e). 66 S-sel: becézett angol fiú. 67 Ige, amely testrésztünk is. 69 Ford. baktér. 70 Vízsz. 1-ben szereplő név száz színpadi műve közül való dráma. 73 Ford. N-nel hallgat. 74 S-sel vízi növény. 75 Éket ver bele. 76 Legkisebb folyóvíz. 77 Híres országgyűlés színhelye. 79 I-vel keresztrel emelt zenei hang. 80 Híres kuruc neve. 82 U-val rejt. 83 A magyarok őshazája. 85 Cselekszik. 86 Hüllő (ford.) 88 Cigányoknál igen kedvelt leánynev. 89 Hamis. 91 Fonetikus mássalhangzó. 92 Kötőrost. 94 Házállat. 95 Híres ifjúsági regény tragikus sorsu főszereplője és a regény írójának vezetékneve.

Függőleges sorok:

1 Híres erdélyi színész (két évvel ezelőtt halt meg). 2 I-vel küküllőmegyei község. 3 I. I. E. 4 Magas rang jelzése. 5 S-sel emelt zenei hang. 6 U-vel zenei gyakorlat + i. 7 Ford. Nincs nyitva. 8 Alkotó hanzulat, utolsó két betű fém. 9 Idegen kapu. 10 Dátumoknál használjuk. 11 Német prepozíció 12 Nemzetközi segélykérés. 13 Déli növényt. 14 Híres ifjúsági és regényírónk neve, költőszóval egyik nagyszerű népszínműve. 19 Iduum. 20 Papírpénzeken van. 21 Megveszék hely városrésze. 23 Rákóczy katonája. 26 Francia pap. 29 Rostély. 32 Első két betű jótékonyág igéje, utolsó kettő személynév. 34 Klub betűi keverve. 36 Német prepozíció. 37 Azonos mássalhangzó. 43 V. 1-ben szereplő drámaíró valódi családi neve, amelyet akkor cserélt fel Kisfaludy egyik regényhősének nevével, amikor a színpa-

lyára lépett és atyja megtiltotta neki, hogy családi nevüket mint színész használja. 46 V. 1-ben szereplő drámaíró egyik legnagyobb sikerű alkotása. 48 Szelidség (ék.) 49 Erdemes mássalhangzó. 50 Két azonos magánhangzó között „o”. 51 L-lel igazság. 52 Híres svéd uszó (ford. ékezet nélkül). 53 Vízsz. 58 keresztneve 55 Azonos mássalhangzó. 57 Fogoly mássalhangzó. 59 és 60 A vízsz. 1. főitkára. 63 Ford. Ildomos. 64 U + t-vel mult idejű segédige. 67 Férfinev. 68 Fordítva: Z. + ékezettel napszak. 71 Svéd női név. 72 A tizenhatodik századbeli híres magyar várkapitány. 75 Dísze. 78 Német himnemű névelő. 81 Azonos vízsz. 33. 84 Kettőzve gyermeket gondoz. 86 Szín. 87 Angol pálinka. 90 Igekötv. 91 Személynév. 93 Eva. 94 Z-vel betegséggel jár.

A 14. számú keresztrejtvény helyes megfejtése:

Vízszintes sorok: 21 Az emberi szív s örvénye, 23. Kisfaludy Sándor. 95. A Himfy dalok s regék.
Függőleges sorok: 1. Az életnek tengerében két örvény van, szív és ész. 2. A pozsonyi kis-papok. 20. Testőr és szárnysegéd. 26 Szegedy Rozália. 29 Dukai Takács Judit. 31ó Sándorffy Anna. 38. Provenceban. 42. Amália Vajda.
Megfejtettiek: Benedek Judit, özv. Zsáknóffy Antalné, Dombrády Ferenc, Szabó Illés, Hodács Ágoston, Rácz János, Gábor Károly, Kovács Elek, Sebesi Gyula, Molnár Sándor, Müller Margit, Gyöngyössi Géza, Barta Margit, László Géza, Faludi Gábor, Kovács Zoltán, Miklós Jenő, Dittrich Ilona, Fekete József, Gazdovits Miklós, ifj. Zakariás I. István, Zakariás Tibor, Papp Mózes, Hatfaludy Mária, Patyánszky Erzsébet, Fogarasi Béla, Eröss Géza, Lázár Béla, Bieber Béla, Cseh Magda, Kovács Ilus, Hartwig Frigyes, Gombos Mária, Lakatos Gábor, Sambach Károly, Brenner Ila, Székely Kálmán, Zuleger Nusí, Kokay Gyuláné, Buzás Imre, László Lajos, Buzás Laura, Páll Jenő, Páll Béla, Zonda István, Tamás Rezső, Kürthy Erzsébet, Kiss Izabella, Szabó Zoltánné, Fodor Olga, Kelemen Zoltán, Asztalos István, P. Darvas Venánc.
A sorsoláson Hodács Ágoston nyerte meg Dr. Kristóf György: Petőfi és Madách című könyvét. Postára tettük.

Előfizetőink szíves figyelmébe ajánljuk, hogy

a Püspök-fürdőbe

kedvezményes jegyek

a kiadóhivatalunkban már kaphatók.

SPORT

Olaszország—Spanyolország 1:0 (1:0)

Nagy botrányokkal fűszerezett mérkőzés.
Merz (svájci) bíró nyomta a spanyolokat

Firenzéből jelentik: A megismételt spanyol—olasz világbajnoki mérkőzést Olaszország nyerte 1:0 (1:0) arányban. A nézőközönség soraiban volt a Nemzetközi Futballszövetség (FIFA) vezetősége teljes számmal.

A spanyol csapat kapuját nem Zamora védte, mivel a csütörtöki mérkőzésen megsérült. Az olaszok négy új játékoszt szerepeltettek. Heves és helyenkint igen durva volt a küzdelem. Az olasz közönség példátlan lelkesedéssel buzdította csapatát. A folytonos ordítózások a bírót is megzavarták és Merz (svájci) egymásután követ el téves ítélezéseket.

Az első félidő 11-ik percében esett az első gól. Meazza fejelté sarokrugásból. A spanyolok

liltakoztak a gól ellen, mert Meazza előzőleg szabálytalanságot követett el, de a bíró nem fűtyölte le. A második félidőben Bosch balszélsőt lerugták és ettől kezdve 10 emberrel küzd tovább a spanyol csapat. Ennek ellenére hosszú ideig szorongatták az olasz kaput, sőt gólt is löttek, de a bíró lesállítás címén nem ítélte meg.

A mérkőzés egyébként felítve volt botrányokkal. Az I. félidőben nagy verekezés keletkezett a spanyol kapu előtt, majd rá egy percre megismétlődött a jelenet az olaszok kapujánál. Merz bíró mindkét esetben elfordult, hogy ne lássa a boxolódást. Alemandi centerhalf és Chautcho összepofozkodását is hang nélkül fűrté.

Svájc vezet a tornászvilágbajnokságon

Budapestről jelentik: A tornászvilágbajnokság első napján a csapatversenyeket bonyolították le (de még nincs befejezve). Eddig Svájc vezet. Az összes szereken igen jó felkészültséget mutatott és szinte behozhatatlan pontelőnyt szerzett. Részletes eredmények:

Gyűrűhinta: 1. Csehszlovákia 110.8 pont. 2. Magyarország 108.90 pont. 3. Svájc 99.5 pont. *Lógyakorlatok:* 1. Svájc 110.50 pont. 2. Magyarország: 88.8 pont. 3. Mexikó 49.7 pont. *Szabadon választott gyakorlatok:* 1. Németország: 103.4 pont. 2. Luxemburg 95.1 pont. 3. Olaszország 93.7 pont. *Korlát:* 1. Németország 97.2 pont. 2. Hollandia 85.2 pont. 3. Belgium 81.6 pont. *Nyújtó:* 1. Svájc 111.5 pont. 2. Hollandia 92.5 pont. 3. Lengyelország 65.7 pont.

Svájc tehát 321.50 ponttal vezet Németország (200.6 p.) és Magyarország (199.490) előtt. A további sorrend Hollandia, Csehszlovákia és Olaszország. A csapatversenyt ma folytatják és be is fejezik.

A női csapatversenyben Csehszlovákia 1 1/2 ponttal vezet Magyarország előtt.

Megkezdtek az egyéni tornászvilágbajnokságok lebonyolítását is. A lóugrást befejezték. 1. Mack (Svájc) 20 ponttal.

A magyar válogatott futballesapat tegnap hazatért Budapestre, a Boeska játékosait kivéve, akik a Luganóban turázó csapatokhoz utaztak.

Frankfurt am Mein: A Budai „11” a városi kombinálttól 3:0 (2:0) arányban vereséget szenvedett.

Norköpping: A Ferencváros—Hungária kombinált a helyi csapatot 5:2 (4:0) arányban győzte le.

Bern. A Jungboys csapata tegnap 2:1-re verte a mexikói válogatottat.

USA—Kanada 5:0. Davis-cup mérkőzés. A győztes USA legközelebbi ellenfele az amerikai zónában Mexikó lesz.

Gramm és Crawford a döntőben. Párizsból jelentik: A francia nemzetközi tenniszbajnokságok férfiegyese befejezéshez közeledik. Cramm (Németország) megverte az olasz Stefanit, az ausztráliai Crawford a francia Bousst s 6k ketten játszanak a döntőben. A férfipárosban Menzel, Hecht 6:3, 6:2, 3:6, 6:2 arányban győzött. Bousst, Bernard (francia), Crawford, Mc. Grath (Ausztrália) 6:2, 6:0, 6:2 arányban az olasz Stefani, Taroni ellen.

Kilakoltatják a NAC-ot a Károly-pályáról? Még 1923-ban építették fel a Károly-pályát Oradeán. A NAC akkor évi 6000 lei összegért vette bérbe, miután 25 éves szerződést kötött a várossal. Ezt az évi bérösszeget azonban a klub nem fizette, úgyhogy most már 63.720 leire nőtt fel. A tegnapi városi tanácsülésen foglalkoztak a NAC kérésével, amelyben szubvenciót kért a várostól. A tanács a kérést elutasította azzal az indoklással, hogy nincs rá előirányozva fedezet a költségvetésben. Ha pedig a NAC június 15-ig nem fizeti ki a fennnevezett összeget, akkor a jogügyi osztály kilakoltatási eljárást indít ellenük.

Vasárnapi sportprogram:

Oradea: Rhédey-pályán délután 6 órakor Romania (Cluj)—Törökvs, barátságos.

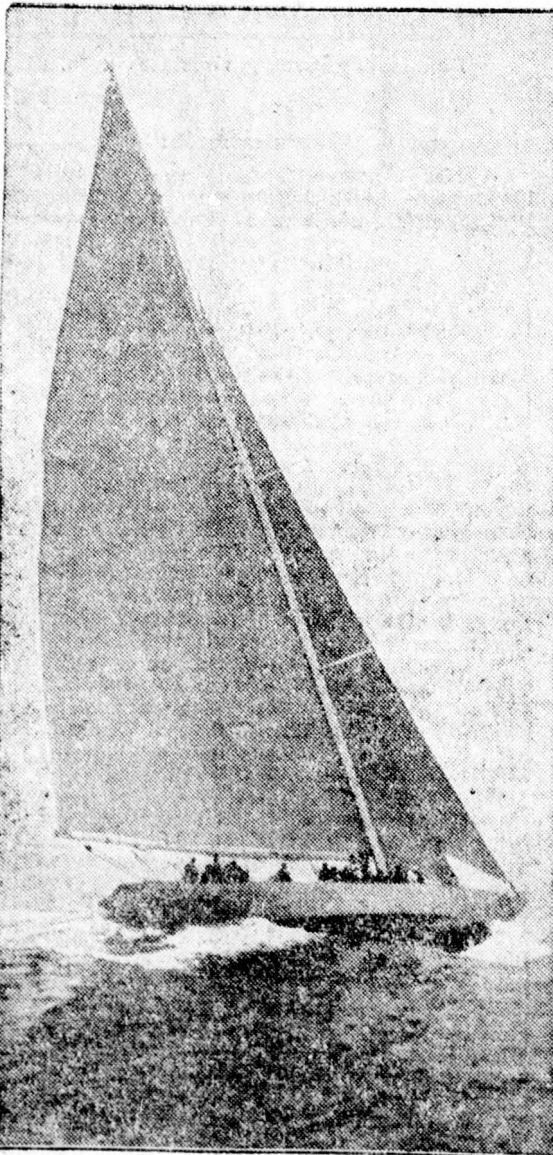
A Rhédey-kertben délelőtt 11 órakor: Makka-bea—PTT kerületi bajnoki.

Cluj: NAC (Oradea)—Universitatea, barátságos.

Arad: Kinizsi (Timișoara)—AMTE. Nemzeti bajnoki mérkőzés.

Timișoara: Belgrád válogatott—Ripensia. Nemzeti mérkőzés.

București: Gloria CFR (Arad)—Juventus és a Brașovia—Venus nemzeti bajnoki mérkőzések. A Tricolor (Ploesti)—CFR nemzeti bajnoki mérkőzést, szombat délután játszik le.

Az amerikai „serlegvédő” vitorlás.

Harold S. Vanderbilt tulajdona ez a vitorlás, aki a Rhode Island melletti versenyben meg akarja védeni a király-serleget az angol „Endeavour” newi jachtal szemben.

Egy nőnek sem szabad nélkülöznie azt,

ami elegánsabb, alakját szebbé, sikkesebbé teszi s formáinak a mai modern vonalakat adja meg, mert ez képezi a jól öltözködés alapját. Praktikus jár el, ha toalettléneke rendelése előtt Princeszt, fűzöt, melltartót, a jóhírnevű KOVATS SANDORNÉ specialistánál, (Oradea, Nilgesz-coloniale, rendel. Sighisoarai leánya Ibolya Gierling Kovats, Regele Ferdinand No. 10.

KRANE ANNA

MAGNA PECCATRIX

(Bűnbánó Magdolna legendája)

REGÉNY

Fordította:

IJJAS ANTAL

Ára 95 lei és portó.

Kapható az Erdélyi Lapok könyvosztályánál.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetéseket díja szavankint 3 lei, vastagabb betűvel 6 lei. Legkisebb apróhirdetés ára 30 lei. (Az állástkeresőknek 33 százalék kedvezmény.)

Lakás

Kiadó
kétszobás, fűrdőszobas, mellékhelyiségekkel álló utcai lakás központi fűtéssel augusztus 1-re. Strada Cogălniceanu 17.

KIADÓK
két- és háromszobás, fűrdőszobás lakások Oradea, Str. Dr. Joan Ciordas 38.

Kiadó
kétszobás fűrdőszobas és mellékhelyiségekkel álló lakás azonnalra. Oradea, Str. Cogălniceanu 17.

KIADÓ
háromszobás, modern lakás magánházban november 1-re, Oradea, Păvel-utca 17.

Alkalmazás.

Erdély, Bánát részre agilis és kaucióképes képviselők keresetnek. Cím a kiadóban.

Fixfizetéssel, esetleg jutalékkal ügyes, megbízható akvizitőröket keresünk. Személyes jelentkezés és anyagi garancia feltétlenül szükséges. Közelebbi megtehető lapunk kiadóhivatalában.

Jobb fiu rikkancsnak fix fizetéssel felvétetik Jelentkezni e lap kiadóhivatalában lehet.

Orgonaépítésben
járta asztalos, valamint orgonaszerelő felvétetik. Wegenstein Timișoara, III. Bulev. Mihai Viteazul 9.

Férfiing-
varrónő, szabni tudó, jelentkezzen Oradea, Czillér áruházban.

Kedvezményes püspökfürdői jegyek kaphatók kiadóhivatalunkban.

Onálló

varróleányok és kézielőnyök felvételnek. Szabóné, Oradea, Bal. Reg. Ferdinand 19.

Ügyes,

megbízható fiut azonnalra felveszek. Mokos kelmefestő Oradea, Str. Take Ionescu 13.

Adás-vétel

E adó
tő megélhető biztosító üzemi üzlettel, felszereléssel, 200 ezerért. — Cím a kiadóban.

Jókarban

levő jégszekrény eladó. — Oradea, Str. Saguna 16, Seidmann bádognál.

PÁLMA,

25 éves, szép növésű, jó anyosan eladó. Oradea, Str. Stramba No. 2.

Jókarban

levő fiu tavaszi kabát bélyegalbum eladó. Oradea Str. Nic. Zsiga 11/a.

Zsákszőnyeg,

gobelin és kelim munkák előfestve kaphatók. Oradea, Str. Școala 10.

Különféle.

KIOLVASOTT
katolikus folyóiratokat és napilapokat kerünk a kórház betegek részére. Leadható kiadóhivatalunkban is

Perfekt

varrónővel társunk. Berendezett lakásom, pénzem és varrógépem van. Oradea, Str. Leagănuului 18.

PUHA ÖLMOT állandóan vesz a Szent László-nyomda r. t. Oradea, Strada Regele Carol No. 5.